

**AL XVI-LEA CONGRES
DE
GENEALOGIE ȘI HERALDICĂ**

Rezumatele comunicărilor

**Iași
10–12 mai 2012**

I.	23 – 24	iunie	1989
II.	6 – 7	iunie	1991
III.	25 – 26	iunie	1992
IV.	13 – 15	mai	1993
V.	12 – 14	mai	1994
VI.	10 – 13	mai	1995
VII.	9 – 12	mai	1996
VIII.	8 – 11	mai	1997
IX.	7 – 10	mai	1998
X.	13 – 16	mai	1999
XI.	20 – 23	septembrie	2001
XII.	15 – 18	mai	2003
XIII.	10 – 13	mai	2007
XIV.	15 – 17	mai	2008
XV.	13 – 15	mai	2010
XVI.	10 – 12	mai	2012

Lucrările Congresului sunt găzduite de Muzeul Unirii.

Aici a fost, în 1859–1862, reședința ultimului principe al Moldovei și reședința Familiei Regale a României, în 1917–1918.

Aici s-au adus veștile despre Unirile din 1859 și 1918.

*Joi, 10 mai, dimineață
Sala mare*

Radu ALBU-COMĂNESCU

O genealogie critică a Brâncovenilor în secolul al XVIII-lea

Cercetarea detaliată a genealogiilor alcătuite pentru familia Brâncoveanu atestă unele contradicții și incompatibilități, atât între acestea, cât și în sursele lor, acumulate și transmise cu timpul, începând din anii 1780; ele trebuie evidențiate și corectate. Pentru patru generații din descendența lui Constantin vodă Brâncoveanu – Matei Brâncoveanu, Constantin III Brâncoveanu, Nicolae și Emanuel Brâncoveanu, Constantin V Brâncoveanu – informațiile sunt neclare datorită izvoarelor folosite în reconstituirea istorice și genealogice, iar neconcordanțele sunt numeroase prin concluziile greșite la care acestea au condus. Comunicarea își propune, deci, să revizuiască arborele Brâncoveanu pe baza documentelor editate și inedite și să-l restituie alături de clarificările necesare.

*Sâmbătă, 12 mai, după-amiază
Sala mare*

Radu ALBU-COMĂNESCU

**Titlurile princiare Basarab-Brâncoveanu în Sfântul Imperiu, Austria și Țara Românească.
Succesiunea Bibescu**

Procesul complex al succesiunii Basarab-Brâncoveanu în familia Bibescu și al trecerii Bibeștilor în poziția de erezi Basarab-Brâncoveanu constituie obiectul unui studiu juridic care analizează, în comunicarea de față, titlurile princiare brâncovenești la 1595, 1807, 1828, în anii 1840 și la 1860 (1867). Transferul acestora (alături de averea Brâncoveanu) – într-o formulă „multi-etajată” – în vechea-noua familie Bibescu, drepturile nascente din această succesiune, perpetuarea titlurilor romano-germane și austriece la moștenitorii Bibescu sunt aspecte în a căror tratare se face uz de dreptul nobiliar austriac al perioadei respective, evidențiind suportul juridic prin care Bibeștii Basarab-Brâncoveanu sunt și azi purtătorii titlurilor istorice ale Brâncovenilor.

*Joi, 10 mai, după-amiază
Sala mică*

Ion ANDRIU

„Străbunicul a fost...”

Pe urma unor relatări insuficient de clare, în variante diferite, mai mult sau mai puțin romanțate, primite de la membri vârstnici ai familiei, autorul a încercat să afle adevărata identitate a unuia dintre străbunicii săi, anume tatăl bunicii sale materne, Charlotte Koller (1895–1977), căsătorită întâi cu inginerul Ion Gheorghiu și apoi cu medicul cardiolog Constantin Constantiniu. În jurul aceluia personaj a fost întreținută întotdeauna o atmosferă ciudat de misterioasă, dar care, treptat, a început să se limpezească, prin conexiunile care s-au putut stabili între diverse informații, mărturii, documente, fragmente de amintiri. Autorul a ajuns, astfel, la concluzii pe care socotește important să le transmită și să le fixeze în scris, pentru a nu rămâne îngropate sau denaturate.

*Joi, 10 mai, după-amiază
Sala mare*

Mihai-Bogdan ATANASIU

Trei mari dregători din familia Bogdan. Contribuții prosopografice

Atestată documentar încă din domnia lui Ieremia vodă Movilă, familia Bogdan a devenit în doar câteva decenii una dintre cele mai importante și mai influente ale Moldovei, câțiva dintre membrii ei ajungând să dețină înalte dregătorii în sfatul domnesc. Comunicarea prezintă viața și activitatea a trei dintre ei, reprezentând trei generații consecutive: Gheorghe, Lupu și Ioan. Trăitori în a doua jumătate a veacului al XVII-lea și în prima jumătate a celui următor, ei au urcat repede treptele ierarhiei, devenind sftetnici importanți ai domnilor și rude ale lor, au recurs la strategii matrimoniale care i-au inclus între cele mai de seamă case ale timpului, au strâns averi considerabile și s-au îngrijit de bunăstarea urmașilor. Oameni de o instrucție deosebită, foarte ambițioși, remarcabili militari și diplomați, au complotat, au fost închiși ori au pribegit, dar, în momente de restriște pentru țară, ori au stat sub arme, ori au „stăpânit căimăcămia” de la Iași. Statutul lor economic și politic le-a permis, pe de o parte, să se îngrijească și de mântuirea sufletului, priveghind la bunăstarea unor lăcașuri de închinăciune, iar pe de altă parte, să-și valorifice aplecarea către cultură, lor datorându-li-se traducerea și tipărirea unor cărți.

*Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mică*

Mihai-Bogdan ATANASIU

Testamente ale familiei Hudici din secolul al XVIII-lea

Redactate de domn, boieri mari sau mici, negustori, înalți prelați sau umili călugări, aflați într-o cumpănă a vieții ori la o vârstă înaintată, însă „în toată întregimea minții”, testamentele au constituit, pentru cei care le redactau, atât o îndatorire de conștiință, cât și o reflecție asupra morții. Izvoare de o însemnătate istorică deosebită, testamentele oferă, pe lângă informații cu caracter patrimonial, numeroase date privind istoria socială. În comunicarea de față, se aduc în discuție câteva asemenea acte, redactate de membri ai unui neam de mici boieri moldoveni din veacurile XVII–XVIII, aflate în fondul Mănăstirii Doljești (de curând integrat arhivelor ieșene). Sunt testamente redactate între anii 1715 și 1768 de vornicul de poartă Bejan Hudici și urmașii săi direcți. Patrimoniul bătrânului vornic a trecut la fiul său (Antiohie) și apoi la nepotul său, Dumitru. Acesta din urmă, călugărit Dionisie, și-a dedicat o bună parte a vieții bunăstării ctitoriei sale de la Doljești, mănăstire care a devenit beneficiara averii familiei Hudici, stinsă odată cu trecerea la cele veșnice a monahului.

*Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mică*

Sergiu BACALOV

Roșca – un neam de boieri din Țara Moldovei (secolele XVI–XIX)

Neamul Roșculeștilor este atestat în 1439, prin diacul Oană Roșca, dând apoi un șir de dregători (vornicul Ion Roșca, Constantin Roșca mare vornic al Țării de Jos, Gheorghe Roșca spătarul, cumnatul lui Miron vodă Barnovschi, Vasile Roșca armașul), un mitropolit (Grigore Roșca, vărul lui Petru Rareș), dar și mai mulți dieci, care-i ilustrează tradiția cărturărească. În 1812, o parte din Roșculești au rămas în Basarabia. Unii dintre ei au reușit să obțină recunoașterea statutului de nobili, precum Ștefan Roșca din Bursuceni (ținutul Iași, numit ulterior Bălți, azi raionul Sângerei), care și-a probat descendența dintr-un frate al marelui vornic Constantin Roșca. Alți Roșculești, însă, n-au mai avut posibilitatea de a intra în rândurile dvorenimii, rămânând în categoria mazililor și razeșilor. Până azi, numeroși urmași ai lor populează diverse sate orheiene, sorocene și lăpușnene (*Drăsliceni și Măgădești*, raionul Criuleni; *Șestaci*, raionul Șoldănești; *Cornova*, raionul Ungheni; *Rădeni*, raionul Călărași; *Ciocâlteni*, *Chiștelnița*, *Hirișeni*, *Suhuluceni* și *Țânțăreni*, raionul Telenești etc.).

*Joi, 10 mai, după-amiază
Sala mică*

Adrian BANTAȘ

Câțiva membri ai familiei Bantaș, pe ambele maluri ale Prutului

Comunicarea prezintă o parte din datele pe care autorul le-a putut aduna cu privire la strămoșii săi. Despre cel mai îndepărtat dintre ei, străbunicul Gheorghe Bantaș, se crede că aparținea fie uneia dintre ramurile familiei boierești cu acest nume din regiunile Bălți și Orhei din Basarabia (este posibil să fi fost fiul lui Tudor Bantaș, moșier la Iabloana, județul Bălți), fie alteia, care locuia în zona Iașilor; în jurul anului 1905, s-a stabilit în România, mai întâi în județul Botoșani, apoi la Iași. A avut șapte copii, născuți pe ambele maluri ale Prutului; dintre ei, Adrian a avut un fiu Vladimir, Constantin a avut un fiu Teofil (arhitect), iar Nicolae este bunicul autorului. Actele păstrate în arhiva familiei redau un pitoresc colț de istorie, dar o reconstituire mai amplă este încă împiedicată de imposibilitatea de a avea acces la documente mai vechi, care să lămurească începuturile și legătura cu alți purtători ai acestui nume.

*Sâmbătă, 12 mai, după-amiază
Sala mare*

Violeta BARBU

**Conți și contese la curțile de la București și Iași
în primele decenii ale secolului al XVIII-lea**

Câțiva membri ai unor familii posedând titlul de *conte* au alcătuit un mic grup aristocratic alogen în sânul boierimii din cele două capitale ale Țărilor Române. Comunicarea urmărește genealogia, strategiile matrimoniale, istoria și stilul de viață al familiilor Ferrati, Mamuca della Torre și Kalnoky la curtea lui Constantin vodă Brâncoveanu și mai apoi, sub domnia fanarioți, până la Constantin vodă Mavrocordat. În principal, este vorba de conții Bartolomeo Ferrati cu fiii săi Mattyas și Michael, Adam Kalnoky cu fiul său Josef

și de contesele Agnes Kalnoky și Maria Mamuca della Torre. Sursele (edite și inedite) puse la contribuție provin, în cea mai mare parte, din arhivele private ale acestor familii (corespondență privată, testamente). Vreme de mai multe decenii, acest mic grup – caracterizat de orientarea filohabsburgică, legăturile cu mediul levantin-otoman, stilul de viață aristocratic și confesiunea catolică – s-a inserat în rândul elitelor autohtone și a exercitat, prin legăturile strânse cu domnia, o relativă influență politică.

Vineri, 11 mai, după-amiază

Sala mare

Elena BEDREAG

**Patrimoniu și memorie în două testamente.
Iordache Ruset și Nicolae Rosetti-Roznovanu**

Cele două personaje avute în vedere prin intermediul testamentelor lor au jucat – unul pentru cumpăna dintre veacurile XVII și XVIII, celălalt pentru prima parte a secolului al XIX-lea – roluri politice foarte importante în societatea moldovenească. Mai puțin cunoscută este activitatea lor în sânul familiei, ca și modul în care și-au împărțit patrimoniul și mai ales chipul în care urmașii le-au respectat și îndeplinit ultimele dorințe. Testamentul lui Iordache Ruset, reprezentant al primelor generații moldovenești ale acestei familii, arată ordinea în care acest boier și-a lăsat impresionantul patrimoniu; în ce chip a fost el păstrat și apărut de copiii săi? Patru generații mai târziu, un urmaș, Nicolae Rosetti-Roznovanu, figură la fel de importantă în epocă precum strămoșul său, a avut o viață presărată cu tot felul de scandaluri și procese; testamentul său, din 1857, îl arată cu multă grijă și afecțiune față de copiii din ambele căsătorii, cărora le face părți egale, mai lăsând câte 2000 de galbeni fetelor deja căsătorite, „deși au ieșit cu zestre din casa me, dar pentru un semn a dragostei mele părintești”. Aceste hotărâri sugerează dorința vie a testatorului de a primi afecțiune și iertare și de a nu lăsa în urma lui nedreptăți sau resentimente.

Vineri, 11 mai, după-amiază

Sala mare

Ruxanda BELDIMAN

Un portret mai puțin cunoscut al domniței Aglae Ghyka Rosetti

Comunicarea aduce în discuție un portret relativ puțin cunoscut, intitulat *Mädchen aus der Moldau* (Fată din Moldova), datat 1857. Autorul, Ernst Wilhelm Rietschel (1824–1860), renumit portretist münchenez al vremii, specializat în miniatură, a lucrat ca pictor al curților familiei de Wittelsbach atât în capitala Bavariei, cât și la Atena, dar și în alte capitale europene; la inițiativa regelui Ludovic al II-lea al Bavariei, a executat și portrete de personaje feminine cunoscute și admirate pentru frumusețea lor, inclusiv în sud-estul european, cu scopul de a fi incluse într-o *galerie de frumuseți*. În spatele titlului *Mädchen aus der Moldau* este domnița Aglae (1834–1903), fiica lui Grigore vodă Ghica (1807–1857) și a Anei Catargi († 1838), măritată cu Răducanu Rosetti. Costumul popular românesc făcea parte din garderoba reprezentantelor feminine ale boierimii române, fiind purtat atât la petrecerile câmpenești, cât și la curte. Principesa Elisabeta, viitoare regină, a fost una dintre promotorele acestei mode la curtea regală. Câteva portrete arată, însă, că și alte domnițe sau doamne ale țării, în Moldova ca și în Muntenia, au purtat costumul popular românesc.

Joi, 10 mai, dimineață

Sala mică

Pr. Manole BRIHUNEȚ

Satul Milești: mărturii genealogice și istoriografice

Investigații recente în fondurile Arhivei Naționale a Republicii Moldova au dus la depistarea unei spițe de neam a trei „bătrâni” din moșia Milești (Nisporeni), alcătuită la 14 martie 1816 și purtând semnăturile unor descendenți din familiile Milic, Carton și Pilat. Aceștia reprezentau cele trei neamuri răzeșești prezentate în spiță. „Bătrânul” Milic cuprinde 11 generații și 111 persoane (spița cea mai bogată); „bătrânul” Carton are nouă generații și 99 de persoane, iar „bătrânul” Pilat cuprinde doar șapte generații, cu 86 de persoane. Valoarea istorică a acestui document inedit este evidentă; el prezintă un interes deosebit atât pentru genealogia neamurilor vizate, cât și pentru elucidarea unor aspecte care țin direct de istoria satului Milești. Documentul aduce argumente convingătoare pentru faptul că răzeșii din Milești au o cu totul altă descendență decât aceea care li se atribuie în unele publicații, de unde și frecvențele confuzii cu satul Mileștii Mici (din raionul Ialoveni). Coroborat cu alte mărturii de epocă, el contribuie la lămurirea unor litigii mai vechi, precum și a modalităților de soluționare a acestora în practica judiciară a Moldovei medievale.

Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mică

Adrian BUTNARU

**Mihail Manoilescu și neamul său.
Rădăcini, înrudiri, ascensiune socială**

Autorul și-a propus alcătuirea unei table a descendenților familiei Manoilescu, fără origine boierească, dar înrudită cu reprezentanți ai unor neamuri de seamă. În *Memoriile* sale, Mihail Manoilescu îi menționează pe strămoșii săi, fără a vorbi, însă, despre cei din partea tatălui. Mult mai târziu, fiica sa, Natalia Manoilescu-Dinu, va spune că tatăl său „era coborât dintr-un neam de preoți veniți din Basarabia la începutul secolului al XVIII-lea și stabiliți ulterior în satul Fâstăci, de lângă Vaslui”. Evoluția genealogică a familiei a putut fi conturată prin coroborarea diverselor mărturii documentare (care atestă, pentru a doua parte a secolului al XIX-lea, câțiva preoți și funcționari cu acest nume în satul Epurenii, azi în comuna Duda-Epurenii, județul Vaslui), a statisticilor bisericești și a fondurilor de stare civilă ale Epurenilor cu o tablă a descendenților realizată în 1977. Primul ascendent cunoscut este, la începutul secolului al XIX-lea, preotul Constantin din Epurenii, tată a trei băieți, și ei preoți: Panaite, Manoil și Gheorghe Solescu. Mijlociul a dat numele întregii familii: doi dintre fiii săi, preoții Ștefan Manoilescu de la Epurenii și Gheorghe Manoilescu de la Fâstăci, au fost autorii a două ramuri diferite. Până după cel de-al Doilea Război Mondial, circa 14 urmași au îmbrăcat haina preotească. Alții au fost profesori, juriști, economiști, ingineri, militari, funcționari, printre ei remarcându-se economistul și omul politic Mihail Manoilescu și fratele său, Grigore Manoilescu.

Sâmbătă, 12 mai, după-amiază
Sala mică

Livia CĂLIAN

Medalia dedicată centenarului alipirii Bucovinei la Imperiul Habsburgic (1875)

Emiterea acestei medalii în 1875 face parte din tradiția Casei de Austria, pentru care medalistica a constituit una dintre cele mai puternice arme propagandistice, în special în secolele XVII–XVIII. Chiar dacă în ultimul pătrar al secolului al XIX-lea mijloacele propagandistice erau mult mai numeroase și diversificate, grație presei, monarhia habsburgică nu a renunțat la vechile mijloace și tehnici de propagandă, nu numai din tradiționalism, ci și ca o dovadă a aprecierii de care se bucurau anumite evenimente din viața imperiului. Lucrul era cu atât mai important în 1875, când Austro-Ungaria și Europa întreagă se găseau în fața efervescenței generate de mișcarea popoarelor balcanice împotriva Imperiului Otoman. Pe lângă mijloacele diplomatice folosite în discutarea reîmpărțirii sud-estului Europei, imperiul nu a neglijat nici calea mai subtilă a emisiunii medalistice pentru o provincie mai modestă și relativ recent încorporată: Bucovina. Mesajul era clar: monarhia austro-ungară își exprimă respectul și prețuirea pentru toate teritoriile care o compun, spre deosebire de Imperiul Otoman, care nu vedea în ele decât surse de venit, fără a acorda supușilor săi nici un fel de compensație sau considerație. Medalia dedicată centenarului alipirii Bucovinei răspundea acestui deziderat. Bătută în argint, ea prezintă un splendid portret al Mariei Teresia și stemele Bucovinei și Austriei.

Vineri, 11 mai, după-amiază
Sala mare

Mihai COJOCARIU

Despre câțiva Rosettești din Moldova și rostul lor politic spre 1859

„Culoarea”, gesturile și mobilurile implicării politice a unor membri ai familiei Rosetti din Moldova în „cei trei lungi ani de lupte intestinale” (cum zicea beizadea Nicolae Suțu) care au precedat momentul unirii din 1859 constituie subiectul comunicării. Autorul constată că, în cazul Rosetteștilor, ca și în al tuturor celorlalte familii boierești însemnate, *nu a existat o strategie unitară*, sub raportul liniei politice asumate sau al sprijinirii aceluiași candidat la tron: ei se află în ambele tabere, unioniști și separatiști, dezbaterile lăuntrice ajungând să atingă până și fireasca relație dintre frați ori părinți și copii. Nu sunt puțini cei care s-au ilustrat efectiv pe scena politică, fie ca unioniști (frații Lascăr și Răducanu din ramura Răducanu, inimosul Costache Tețcanu), fie ca separatiști (verii omonimi Petrache Bălănescu, Scarlat Rosetti), fie cu o atitudine mai curând ezitantă (Nicu Bălănescu). Autorul crede că poate să identifice cu certitudine pe enigmatică *Bălănească*, egeria cunoscutului om politic Ștefan Catargiu, responsabilă de spectacolul oferit de acesta în cadrul Căimăcămiei de trei, în toamna anului 1859. Evocarea nu omite candidatura la tronul Moldovei a lui Lascăr Rosetti Răducanu, unul dintre cei patru participanți la ultimele „balotagii” din sala „Elefantului”, în noaptea de 3 spre 4 ianuarie 1859.

*Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mică*

Valentin CONSTANTINOV

Izvoare pentru studiile genealogice din Basarabia: inscripțiile funerare.

Studii de caz

Vechile cimitire, aflate pe lângă bisericile din localitățile basarabene, conțin un valoros material genealogic, care merită să fie studiat minuțios. Este cu atât mai important, cu cât timpurile noi vin nu numai cu vitregiile climatice care își lasă amprenta asupra inscripțiilor de pe pietrele funerare, dar și cu schimbarea moravurilor, tradițiilor și obiceiurilor legate de pomenirea înaintașilor. În orașelul Ialoveni, s-a constatat că, în pregătirea pomenirii morților, făcându-se curățenie în cimitir, pietrele funerare erau scoase și duse în alte locuri. Reașezarea priorităților, dispariția „modei” inscripțiilor săpate în piatră, noile „principii” de apreciere a esteticului au schimbat și atitudinea față de acele pietre care conțineau informații atât de prețioase. Cazurile avute în vedere în comunicare privesc cimitirele din Oxentea (raionul Dubăsari), Ruseni (raionul Edineț) și mai ales Ialoveni, dar la începutul secolului al XX-lea cunoscutul om de cultură basarabean Zamfir Arbore menționa existența multor cimitire cu inscripții sepulcrale foarte vechi. Timpul și-a spus cuvântul în ceea ce privește păstrarea inscripțiilor. Multe dintre ele s-au erodat, fiind realizate într-un soi de piatră ușor de prelucrat, dar puțin rezistent. Informațiile oferite de izvoarele de acest gen sunt uneori unice și, coroborate cu cele aflate în alte tipuri de izvoare, pot contribui la realizarea unor studii complexe cu privire la ascendența și descendența multor neamuri de la noi. Ele interesează chiar dacă privesc persoane care n-au lăsat urme reprezentative în trecut, întregind „istoria celor mici” care au trecut prin toate intemperiiile vremurilor, perpetuând un neam în acest spațiu.

*Joi, 10 mai, dimineață
Sala mică*

Marius-Andi DAȘCHIEVICI

Preoți basarabeni din neamul Dașchievici și destinele lor

Din trunchiul bucovinean al familiei Dașchievici, s-au desprins câteva ramuri care au ajuns să trăiască în Basarabia. În zona Hotinului au activat urmașii preotului Moise Dașchievici (1779–1850) de la Moșaneți, tulpina fraților Constantin, paroh de Clișcăuți și Vasile-Galaction, paroh la Hotin și la Edineț, părinți ai preoților Petru (1856–1926), paroh la Lipnic (Soroca) și Vasile (1866–1918), paroh la Edineț și Hotin, ultimul cunoscut și ca misionar al Eparhiei Basarabiei pentru întoarcerea sectanților în sânul Bisericii. Preotul Alexandru Dașchievici (1893–1962), paroh la Gura Căinarului-Florești și la Putinești, cu studii la Cernăuți, a fost un martir al dreptei credințe și un supraviețuitor al Siberiei; revenit acasă, a fost martorul pângăririi bisericii în care slujise ani în șir. În centrul Basarabiei, la Condrîța, s-a dezvoltat o altă ramură, din care s-a născut preotul Porfirie Dașchievici, căsătorit cu Afina, sora părintelui Roman Braga. Refugiat la Pietroasele (Caraș-Severin), a fost urmărit deoarece „colpoarteză știri alarmiste tendențioase contra guvernului democratic”. A ajuns paroh la Băicoi, unde a și fost înmormântat în curtea bisericii cu hramul Duminica Tuturor Sfinților. Evocarea preoților ridicăți din aceste ramuri ale familiei Dașchievici este un omagiu la împlinirea a două secole de la răpirea Moldovei dintre Prut și Nistru și, în același timp, o contribuție la întregirea cunoștințelor despre propria familie, în spiritul generoasei devize a Congresului.

*Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mare*

Marius-Andi DAȘCHIEVICI, Margit DASCHKIEWICZ

**Reconstrucția arborilor genealogici
prin aplicația de pe site-ul www.myheritage.de**

Comunicarea prezintă chipul în care autorii au lucrat pentru construirea arborelui genealogic al familiei cărei îi aparțin amândoi. S-a realizat, întâi, o genealogie a primelor generații, apoi s-a continuat până la cele prezente, atașându-se fotografiile existente. Fiecare persoană din arbore are un profil complex: date civile, nume de locuri, activitate profesională, rude, informații personale (religie, naționalitate, limbi cunoscute, biografie). În secțiunea „Stammbaum-Diagramm” (Arbori genealogici-diagrame), se pot crea diagrame pentru ambii soți, cu tabla de strămoși sau rapoarte genealogice în limba germană cu toate datele introduse de membrii site-ului. Diagramele și rapoartele genealogice sunt apoi trimise pe adresele de E-mail și afișate pe pagina de deschidere. În secțiunea „Familienstammbaum” pot fi vizualizate detaliile fiecăreia dintre persoanele introduse, până la a opta generație.

Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mică

Mihai DÂMBOIANU

Ioan Bran P. de Lemeny et Kozla și descendenții săi

Comunicarea prezintă arborele genealogic al familiei nobile Ioan Bran P. de Lemeny et Kozla, prin ramurile a cinci dintre cei zece copii ai săi (șapte băieți și trei fete). Născut în 1811 și mort în 1899, acest înaintaș a fost primul avocat român din Brașov, secretar al Marii Adunări de la Blaj (mai 1848), prefect al Legiunii din Țara Bârsei și Făgăraș, mai apoi căpitan suprem al districtului Făgăraș. În 1863–1869, a introdus limba română în administrație. A fost și deputat în Dieta de la Sibiu. S-a căsătorit în 1838 cu Maria Oprea Circa, a cărei soră, Stana, a fost soția istoricului Ioan Cavaler de Pușcariu; o nepoată a ei a fost mama lui Ovid Densușianu. Mai mulți dintre urmașii lor au avut activități remarcabile, în politică, administrație, învățământ, sport etc.

Vineri, 11 mai, după-amiază
Sala mare

Nicolae DERGACI

Un vlăstar din neamul Rosetti

Cele mai luminoase minți ale Rusiei din prima jumătate a secolului al XIX-lea, precum Pușkin, Gogol, Lermontov, dar și scriitorii de rangul al doilea (Viazemski, Tumanski, Sobolevski, Pletniiov) i-au dedicat poeme inspirate, elogiind-o într-un mod în care numai înalții prelați au fost preamăriți în panegirice. Gogol a numit-o „perlă între toate femeile ruse”. Pentru spiritul ei caustic, Pușkin a spus că era „spaima cavalerilor de la curtea imperială”. Alexandra Rosetti, căsătorită în 1831 cu diplomatul Nikolai Smirnov, era fiica lui Osip (Iosif) Rosetti, fost aghiotant al cneazului Grigore Potemkin, feldmareșal și primul guvernator al Novorusiei (stepele riverane Mării Negre, cucerite de ruși de la turci). La retragerea rușilor din Țările Române, aghiotantul l-a urmat pe feldmareșal, de la care a primit moșia Kuialnik pe râul Tiligul. În 1802, ducele de Richelieu l-a atras în operațiunile de construire a portului Odessa, iar în ultimii ani ai vieții a fost șeful carantinei din Malorusia. Fiica sa, născută în 1809, a fost vreme de șase ani domnișoară de onoare a împărătesei Maria Feodorovna. Înzestrată cu un mare talent de povestitor, abia la apusul vieții a început să aștearnă pe hârtie amintiri, eseuri despre scriitorii pe care i-a cunoscut. Aceste scrieri au rămas nepublicate până în anii reformelor gorbacioviste.

Joi, 10 mai, dimineață
Sala mare

Marius DIACONESCU

Încuscrirea lui Ștefan cel Mare cu Bartolomeu Drágffy, voievodul Transilvaniei (1489)

Menționarea unei relații matrimoniale între domnul Moldovei, Ștefan cel Mare, și voievodul Transilvaniei, Bartolomeu Drágffy, în cronica moldovenească a fost în general acceptată de cercetători. În mai multe rânduri, istoricul Ștefan S. Gorovei a contestat căsătoria lui Alexandru, fiul domnului Moldovei, cu fiica voievodului Transilvaniei. Comunicarea analizează mai întâi informația despre această căsătorie aflată în cronica secuiască, izvor pe care specialiștii maghiari l-au considerat un fals din secolul al XVIII-lea și apoi un document din 1517, care atestă această alianță matrimonială, al cărei fruct a fost o fată, curtată de nobilii maghiari, în special de Ladislau Kanizsai, prin mijlocirea cardinalului Toma Bakóczy. Alte izvoare atestă interesul familiei Kanizsai pentru nepoata lui Ștefan cel Mare încă din 1515. În legătură cu aceste fapte, sunt reamintite tradițiile privind întemeierea unei mănăstiri franciscane la Bacău de către o principesă a Moldovei, fiica unui voievod al Transilvaniei. Este posibil că în dobândirea domeniilor ardelene Ciceu și Cetatea de Baltă de către Ștefan cel Mare un anumit rol să-l fi avut Bartolomeu Drágffy, campion al revendicărilor tuturor averilor strămoșilor săi, Balc și Drag, nepoții lui Dragoș vodă.

Joi, 10 mai, după-amiază
Sala mare

Ana-Felicia DIACONU

Notițe biografice pe marginea jurnalului de călătorie al lui Maniu Lac din Rășinari

Despre Maniu Lac, țăran, pasionat călător la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, se știu puține lucruri. O scurtă mențiune dintr-un *Anuar* al unei școli din Rășinari, din 1906, îl include în rândul „fiilor vrednici ai Rășinariului, ... distinși români ai timpului, promotori de seamă ai culturii române”, care „de 8 ani călătorește pe jos în jurul Pământului”. Voiajul său, care a cuprins Peninsula Balcanică, Italia,

nordul și estul Africii, Orientul Apropiat și Mijlociu, ajungând până în India și de aici în Rusia, poate fi reconstituit grație notelor de călătorie păstrate fragmentar într-o arhivă intitulată, derutant, *Arhiva turistului Emanoil Lacon din Sibiu*. Comunicarea reface portretul acestui *globe-trotter* atipic, absent din *Dicționarul exploratorilor și călătorilor român*, aducând o serie de precizări legate de viața și parcursul acestui personaj, întâlnit în documente sub diferite nume și a cărui viață a fost dedicată consemnării lucrurilor pe care le-a socotit demne de remarcat la oamenii și locurile pe care le-a văzut.

*Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mare*

Ana-Felicia DIACONU

Participarea românească la Congresele Internaționale de Genealogie și Heraldică de la Copenhaga (1980) și Helsinki (1984)

Cercetarea operei științifice a înaintașilor este o exigență și o datorie de onoare. Evocarea prezenței românești în cadrul internațional al genealogiei și heraldicii este îndreptățită și de faptul că cei care s-au numărat printre participanții la acele evenimente științifice au ilustrat, într-o bună măsură, stadiul de dezvoltare al cercetărilor autohtone din aceste domenii la vremea respectivă. Altfel spus, oamenii au dat măsura disciplinelor pe care le-au afirmat, iar analiza contribuțiilor științifice de profil din România acelor ani și de după aceea nu se poate face fără a-i avea în vedere. Prin intermediul unei astfel de investigații, se pot cuprinde temele dezbătute în cadre naționale sau rodul unor cercetări individuale într-un registru mai general și complex, permițând analize comparative, evidențiind particularul de ceea ce este comun și scoțând la iveală aportul românesc prin raportare la evoluția domeniilor în ansamblul lor. Se pot identifica, de asemenea, germenii sau fundamentele unor teorii ale celor care le-au formulat și care au cunoscut dezvoltări ulterioare. În sfârșit, o astfel de investigație ia în calcul și realitatea circuitului destul de restrâns al materialelor incluse în lucrările congreselor de această factură, pledând pentru necesitatea reeditării lor.

*Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mică*

Nicolae DRĂGUȘIN

Clerul inferior din Muntenia în secolul al XIX-lea. Un studiu de caz

Comunicarea se referă la condiția clerului inferior în secolul al XIX-lea, reflectând asupra cazului preotului Alexandru Popescu (1862–1947) din comuna Scrioaștea, județul Teleorman. Se face o distincție fermă între *instituirea preoției*, realizată prin punerea mâinilor de către arhiereu, aspect care ilustrează caracterul ierarhic-sacramental, și *alegerea preoților*, care a reprezentat apanajul comunității locale, ilustrând caracterul democratic. Plecând de la această distincție, întru totul respectată în cazul discutat, se argumentează faptul că funcționarea clerului inferior dovedește viabilitatea și realitatea comunităților locale. Fără să fi fost *teoretizată*, comuniunea în cadrul unei comunități locale a fost *trăită*. Studiul se întemeiază pe cercetări bibliografice, pe documentări în fondurile arhivistice ale Arhivelor Naționale (filiala Teleorman) și pe mărturii de istorie orală.

*Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mică*

Constantin Laurențiu ERBICEANU

Epopoea Buiuciiilor

Centenarul morții lui Grigore Mitridat Buiuciu (1840–1912) – ilustru cărturar, magistrat și mecena, unul dintre cei mai prețioși fii ai comunității armene din România – prilejuiește această evocare. Tatăl său, Iacob Buiuciu (1809–1881) a fost decenii în șir fruntașul acestei comunități, făcându-și o datorie de onoare din apărarea drepturilor ei. Pătrunzând în elita ieșeană, și-a creat o situație privilegiată în țară, a întreținut afaceri importante, devenind arendaș, apoi proprietar de terenuri și păduri, de case și magazine. A purtat, împreună cu frații săi, un lung proces (19 ani) cu logofătul Iorgu Ghika, proces în care s-au implicat Înalta Poartă și Curtea de la Viena și pe care l-a pierdut din motive de politică internațională. Fiul său, Grigore, a studiat la Paris (Colegiul Muradian) și la Veneția (Colegiul Mekhitarist), urmând apoi dreptul la Paris. A profesat ca avocat și jurist, a fost procuror și membru al Curții de Casație, deputat și senator și, chiar din 1866, membru al „Junimii”. Este socotit „părinte al Catedralei” armene din București. A declarat Academia Română legatar universal, donându-i prețioasa lui bibliotecă orientală și grosul averii care, la vremea aceea, se ridica la peste un milion de lei. Testamentul său a fost publicat de Academia Română, împreună cu un studiu al lui N. Iorga, intitulat *Armenii și românii: o paralelă istorică*.

*Joi, 10 mai, dimineață
Sala mică*

Aurelia FEDORCEA-CURELARU

Neamul boieresc al Hânceștilor

Familie puternică, în primul rând cu rosturi militare, Hânceștii s-au manifestat pe scena social-politică a Țării Moldovei în special în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, perpetuându-se până azi. Ctitori ai Mănăstirii Hâncu și deținători de proprietăți în orașelul Hâncești și zona Lăpușnei, au jucat un rol important și în cadrul istoriei locale. Personajul reprezentativ a fost serdarul Mihalcea Hâncu, boier de țară cu baștina în Secăreni, ținutul Lăpușnei. Serdăria de Orhei i-a adus un anumit prestigiu, însă ceea ce i-a fixat locul în memoria colectivă a fost răzvrătirea împotriva lui Gheorghe vodă Duca. La baza evenimentelor din anii 1672–1673 a stat solidaritatea unor mici boieri, înrudiți între ei, împotriva sistemului fiscal impus de domnie, precum și o solidaritate de castă a câtorva familii boierești, nemulțumite de scăderea prestigiului lor odată cu venirea lui Duca vodă. Prin căsătorii, Hânceștii s-au înrudit cu familii boierești însemnate din partea locului. După 1812, unii dintre urmași au dobândit confirmarea calității de nobili. Un urmaș (prin mamă) a fost istoricul Alexandru V. Boldur.

*Joi, 10 mai, după-amiază
Sala mică*

Gerd FRANCK

**Familia Mayrhofer din Austria Superioară și Bavaria Inferioară.
Conexiuni și descendențe**

Comunicarea prezintă rezultatele la care autorul a ajuns, cu surpriză, în urma unor îndelungate cercetări, întreprinse din dorința de a-și cunoaște strămoșii. Din diversele filiere ale ascendenței sale, a fost ales cazul familiei Mayrhofer, ale cărei începuturi documentate se plasează dincolo de anul 1500 și a cărei genealogie a putut fi urmărită de-a lungul Austriei și Bavariei. Membrii acestei familii au aparținut burgheziei bogate, îndeplinind diferite funcții în administrația orașenească, dar remarcându-se și în domeniul muzicii. Conexiunile stabilite cu privire la acest ultim aspect sunt deosebit de interesante. Mai mulți purtători ai acestui nume au fost muzicieni cu calități apreciate; unul dintre ei, cunoscut constructor de viori, oboist, trompetist și violonist, a inventat clarinetul. Un urmaș pe linie feminină a fost marele compozitor austriac Anton Bruckner (1824–1896). Probabil în contextul războaielor napoleoniene, un Mayrhofer a ajuns în Boemia, pe domeniile prințului Schwarzenberg, de unde a trecut în Galiția și apoi în Bucovina. Un nepot al său, așezat la Rânghilești (Botoșani), este autorul ramurii din România. Deși autorul a recuperat peste 200 de personaje din această istorie familială, cercetarea este încă în curs, condiționată de cantitatea și de calitatea materialului documentar, dar și de posibilitatea investigațiilor în orașele din Bavaria Inferioară și din Austria Superioară.

*Vineri, 11 mai, după-amiază
Sala mică*

Gerd FRANCK

**Renăștere și Baroc în Moldova medievală.
Luca Stroici**

Mare dregător în Moldova de la sfârșitul veacului al XVI-lea și începutul celui următor, Luca Stroici (născut pe la 1540–1545 și mort la 1610) constituie o personalitate excepțională, pentru a cărei biografie există atât importante studii anterioare, ale unor cercetători cunoscuți, cât și un foarte bogat material documentar. A deținut marea logofeție a țării un sfert de secol (în două etape), a călătorit mult și s-a remarcat prin preocupările sale cărturărești. Pericolele interne l-au constrâns să se refugieze în Transilvania și în Polonia (unde a obținut indigenatul, în 1593). A fost la Bolzano, cu Petru vodă Șchiopul, a ajuns la curtea împăratului Rudolf al II-lea și a fost sol la tătari. Prestigiul de care se bucura a făcut să fie desemnat între tutorii lui Constantin Movilă. A stăpânit peste 86 de sate și părți de sate (în ținuturile Suceava, Hotin, Cernăuți și Hârlău), precum și un domeniu în Polonia. Ctitor-fondator la Dragomirna, ctitor-donator la multe mănăstiri din Moldova și la biserica Adormirea Maicii Domnului din Liov, a purtat corespondență cu cancelarul Jan Zamoyski, cu enciclopedistul Stanisław Sarnicki și cu membrii Frăției Ortodoxe din Liov. Este cunoscut ca un promotor al limbii române și al literelor latine și ca posesor al unei biblioteci de invidiat. Și în cazul său se poate identifica o stare de spirit, un complex psihologic, puse în evidență de o serie de atitudini și comportamente, definitorii pentru ceea ce poate să desemneze, în epocă, un om de seamă. Iar faptele mari din istorie nu pot fi recuperate și recompuse decât prin studierea oamenilor care le-au provocat.

Vineri, 11 mai, după-amiază
Sala mare

Maria GEORGESCU

Generalul Radu R. Rosetti

Crescut într-un climat familial unde au fost prețuite munca, cinstea, tradițiile și valorile spirituale ale neamului, dar și cele ale culturii europene, generalul Radu R. Rosetti (1877–1949) și-a servit țara ca ostaș în vreme de pace și de război, dar și ca luptător pe frontul pașnic al științei, culturii și educației naționale. A fost nu numai un bun profesionist în meseria armelor, ci și un intelectual de excepție, pentru care studierea istoriei și a artei militare a poporului român, precum și preocupările în domeniul genealogiei, au fost pasiuni și misiuni împlinite. Lucrările sale îl definesc ca pe un specialist de prim rang, deschizător de drumuri, a cărui prezență s-a făcut simțită în Academia Română. Și-a pus în valoare calitățile de bun organizator, fie la conducerea Muzeului Militar Național (1924–1931), al cărui întemeietor a fost, fie în calitate de conservator al Bibliotecii Academiei Române (1935–1945), fie în fruntea Ministerului Educației și Culturii Naționale (ianuarie–noiembrie 1941), într-un moment dificil, când țara avea nevoie de reîntronarea cu tact a ordinii, mai ales în instituțiile de învățământ. A avut un destin tragic, sfârșindu-și viața în temniță, sub acuzația că ar fi colaborat la „crime de război”. Nici onoarea militară, nici aura științifică, nimic din ceea ce a clădit și a realizat pentru poporul român nu a contat în fața unei justiții dominate de interese politice ostile României.

Joi, 10 mai, după-amiază
Sala mică

Ioan GODEANU

Neamul Prăjeștilor și moșia Stolniceni

Așa cum a stabilit I. C. Miclescu-Prăjescu (1892–1973), obârșia Prăjeștilor se află în Moldova de Sus, întemeietorul neamului fiind considerat un anume Dragomir Albul, care în noiembrie 1393 era deja mort. Numele *Prăjești* apare pentru prima dată la 1558, iar satul Stolniceni a fost cumpărat la 1609 de marele vistier Nicoară Prăjescu. Din 1609 până la exproprierea din 2 martie 1949, Prăjeștii au stăpânit neîntrerupt pământurile situate la câțiva kilometri sud de Pașcani, pe marginea Siretului. În toată această perioadă, ei au acumulat sau au pierdut terenuri, dar Stolnicenii au rămas mereu cuibul de care au fost legați. Odată cu instaurarea domniilor fanariote, Prăjeștii și-au pierdut puterea economică și n-au mai avut acces la dregătorii. Stolnicenii au rămas în stăpânirea lui Andrei Prăjescu, cunoscut ca *mazilul*, trecând apoi la Ioan (Ioniță) postelnicul, care alături de soția sa, Sultana (născută Miclescu), a ridicat aici biserica în 1810. Fiul său, Iancu Prăjescu, a fost tatăl a două fete, dintre care Sultana s-a căsătorit cu Constantin Miclescu; acesta din urmă a acceptat condiția impusă de socrul său, de a prelua și numele Prăjescu alături de acela al familiei căreia îi aparținea. Astfel, fiul născut din această căsătorie a fost înregistrat ca *Iancu Nicoară Prăjescu*. Exproprierea din 1949 a alungat-o pe Sultana Prăjescu (acum, recăsătorită Dediu) de la Stolniceni la Piatra Neamț și apoi la Iași, cu domiciliu obligatoriu. Abia în 2004, nepoata ei, Ioana Maria Odobescu (bunica autorului), a redobândit o parte din străvechea proprietate a familiei.

Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mare

Ștefan S. GOROVEI

Cărturarii neamului Rosetti

Dregători mari și mici, cu roluri însemnate și consemnate de cronici ori atestate doar de documente, mai apoi oameni politici în România celor 100 de ani de evoluție normală, Rosetteștii din ambele mari ramuri – pentru a căror ascendență comună se pare că genealogiștii nu au găsit încă o dovadă convingătoare – au fost oameni cu o anumită instrucție, știutori de carte și mănuitori ai penei (cum se vede din semnăturile lor). Au adunat cărți și au constituit biblioteci în casele și conacele lor, și-au trimis moștenitorii la școli înalte, mulțumindu-se, în general, cu roadele plăcute ale lecturii și conversației. Câțiva dintre ei, totuși, și-au înscris numele în istoria culturii românești prin roadele, mai trudnic obținute, ale muncii științifice și literare. Nu despre toți se mai aminteste azi. Orice dicționar arată numele istoricilor Radu Rosetti (1853–1926) și Radu R. Rosetti (1877–1949) sau al lingvistului Alexandru Rosetti (1895–1990), dar sunt omiși alții, precum fratele celui din urmă, juristul Ion Rosetti-Bălănescu (1893–1971), sau – din ramura munteană – scriitorii Dimitrie (Max) Rosetti (1850–1934) și fiul său, Radu D. Rosetti (1874–1964), ori arheologul Dinu V. Rosetti, nepotul de fiu al lui C. A. Rosetti. La o asemenea listă – departe de a fi exhaustivă – trebuie adăugate două nume, unul în fruntea ei și altul la sfârșit. Cel dintâi e al contelui Nicolae Rosetti, care, deși ginere al lui vodă Brâncoveanu, s-a arătat mai apropiat de Nicolae vodă Mavrocordat, a cărui descendență din domni Moldovei a reconstituit-o în 1727; al doilea e al lui Radu Rosetti (1910–1980), fiul generalului, ale cărui scrieri sunt încă prea puțin cunoscute.

*Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mare*

Aurica ICHIM

Câteva relații genealogice noi realizate de Arthur Baligot de Beyne

La Biblioteca Academiei Române, în *Arhiva Cuza*, se află câteva texte scrise în 1880, la Ruginoasa, de Arthur Baligot de Beyne (1820–1884), fost șef al cancelariei domnești, apoi secretar al doamnei Elena Cuza. Sunt ciorne cuprinzând informații genealogice referitoare la familiile Callimachi, Cantacuzino și Cuza, acestea din urmă furnizate de vărul domnului, Ioan Gh. Cuza. Probabil Baligot intenționa să realizeze un arbore genealogic al Cuzeștilor, proiect pe care nu a mai apucat să-l îndeplinească. Confruntarea datelor obținute de el, fără indicarea unor izvoare documentare, cu acelea oferite în 1912 de Gh. Ghibănescu în volumul *Cuzeștii* (cu documente și arbore genealogic) relevă diferențe care merită a fi semnalate și indică, în același timp, calitatea superioară a cercetării istoricului ieșean.

*Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mică*

Maricica IFRIM

Recensămintele populației – izvoare istorice pentru cercetări genealogice

Recensămintele populației, atestate încă din Antichitate, au reapărut, cu regularitate, ca operațiuni statistice, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și la începutul celui următor: din 1790 în S. U. A., din 1801 în Franța și Anglia etc. Primul recensământ organizat pe principii științifice s-a realizat în 1846 în Belgia. De la mijlocul secolului al XIX-lea, recensămintele populației se desfășoară după reguli metodologice speciale cu aplicabilitate internațională, o dată la cinci ani în unele state (Franța, Danemarca, Irlanda, Canada etc.), sau la zece ani în altele (cea mai mare parte a statelor din Uniunea Europeană, S. U. A. ș.a.). În Moldova și în Țara Românească s-au întocmit recensăminte („catagrafii”) în secolele XVIII–XIX, în scopul inventarierii plătiturilor de impozite și a bărbaților apti pentru serviciul militar, dar primul recensământ modern s-a desfășurat abia în decembrie 1859 – martie 1860. Majoritatea arhivelor străine conservă și valorifică recensămintele pentru informațiile istorice pe care le conțin, în special pentru cercetările genealogice; accesul este ușurat de existența fișelor individuale, microfilmate și chiar digitalizate pentru consultare *on line*. Fișele individuale succesive, acoperind aceeași localitate, cu multitudinea de câmpuri completate – în primul rând datele de stare civilă ale membrilor familiei –, constituie izvoare documentare pentru genealogie, istorie socială, demografie, toponimie, onomastică etc.

*Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mare*

Sorin IFTIMI

Rosetteștii: ctitori și ctitorii

Ca orice familie boierească însemnată, Rosetteștii nu au rămas în istoria Moldovei doar prin rolul politic pe care l-au jucat în diverse momente, ci și prin ctitoriile religioase lăsate în urma lor. Comunicarea realizează o repertoriere a numeroaselor biserici zidite de ei în secolele XVIII–XIX, o așezare pe hartă a acestor ctitorii și o punere de acord cu arborele genealogic al familiei, eliminând unele confuzii între ctitori, generate de numeroasele omonimii. Bisericile construite de Rosettești, păstrate până astăzi, au, în general, statutul de monumente istorice, deși nu toate sunt la fel de semnificative. Ctitorii mai modeste stau alături de altele, mai relevante pentru rangul, gustul și afinitățile avute de familia Rosetti de-a lungul veacurilor. Un loc special îl ocupă biserica de la Roznov (Neamț), care păstrează arborele genealogic al familiei și care ilustrează, prin arhitectura sa, atitudinea filorusă caracteristică pentru o bună parte a Rosetteștilor veacului al XIX-lea.

*Sâmbătă, 12 mai, după-amiază
Sala mică*

Sorin IFTIMI

Steme boierești din bisericile ieșene

În Iași, fosta capitală a Moldovei, puține steme aflate în spațiile publice mai amintesc de vechea aristocrație a țării. Pot fi numărate pe degetele unei singure mâini stemele boierești de pe frontispiciile unor clădiri, precum și cele de pe monumentele funerare din necropola orașului, cimitirul „Eternitatea”. În schimb,

bisericile au conservat ceva mai multe steme ale unor ctitori sau donatori. Comunicarea sintetizează rezultatele unor cercetări mai vechi, privitoare la stemele aflate în bisericile Sf. Spiridon (Mavrocordat, Ghica, Carp) și Sf. Sava (Paladi) și aduce în discuție altele, aflate în bisericile Talpalari (Cantacuzino, Beldiman), Bârboi (Sturdza), Frumoasa (Sturdza), Sf. Dumitru (Balș) și Mitropolia Veche (Stratulat).

*Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mare*

Narcis Dorin ION

Conacele familiei Rosetti din Moldova

Membrii familiei Rosetti au fost nu numai importanți oameni politici și de cultură, dar și mari ctitori de biserici și de conace, reședințele lor păstrându-se încă în cinci județe din centrul și nordul Moldovei (Bacău, Iași, Neamț, Vaslui și Botoșani). Dintre cele 13 conace clădite de familia Rosetti pe moșiile de țară, se păstrează încă în bune condiții reședințele de la Tescani, Măgura, Ionășeni și Cârliți; patru dintre cele mai importante conace sunt ruinate și abandonate (cele din Răducăneni, Solești, Pribești și Căiuți), așteptând zadarnic proiecte de restaurare, iar cinci au dispărut de-a lungul vremii (cele de la Stâncă, Roznov, Sănduleni, Hoisești și Mărgineni). Comunicarea evocă șase clădiri rezidențiale legate de istoria familiei Rosetti, anume pe acelea de la Căiuți, Răducăneni, Sănduleni, Stâncă, Solești și Pribești.

*Joi, 10 mai, după-amiază
Sala mică*

Ștefan IONESCU-BERECHET

Note genealogice referitoare la familia Ionescu-Berechet

Arhitectul Dimitrie Ionescu-Berechet (1896–1969), originar din Câmpulung-Muscel, este una dintre personalitățile marcante în istoria arhitecturii noastre bisericesti. Fiu al unui negustor de „brașovenie”, Nicolae Ionescu (1835–1905) – poreclit Berechet datorită generozității și prosperității afacerilor sale –, și al Mariei, născută Popescu (1855–1943), el descinde din câteva însemnate familii de moșneni și mici boieri câmpulungeni. Autorul a întreprins cercetarea care constituie subiectul comunicării din dorința de a cunoaște cât mai multe despre strămoșii bunicului său matern, pornind de la firavele informații păstrate în arhiva și în tradițiile familiei, la care le-a adăugat pe acelea extrase din documente și studii. A rezultat un complex și fascinant *puzzle* genealogic, constituit dintr-o serie de ipoteze și certitudini. Una dintre certitudini o constituie ascendența paternă a arhitectului. Bunicul său, Ion Gârniță (n. 1798), era „zugrav de subțire”, realizând o serie de lucrări de pictură în biserica Mănăstirii Aninoasa, în biserica Flămânda din Câmpulung, precum și în bisericile unor localități muscelene (Vrănești, Domnești și Văleni). Neamul Gârniță, vechi neam de moșneni câmpulungeni, era înrudit cu neamul Ciolan, din rândurile căruia au răsărit personalități precum Ion Ciolan (epitrop și ctitor al bisericii Domneasca din Câmpulung) și cunoscuții cărturari Nicolae Simionide și Naum Râmniceanu. Ascendența maternă a arhitectului pare mai greu de lămurit cu exactitate, dar prezintă un interes aparte întrucât vechea casă a familiei are încastrată în fațadă celebra Cruce a Jurământului (ridicată de Duca vodă în 1674), pe care depuneau jurământul județii orașului, cu ocazia ceremoniei de investire.

*Vineri, 11 mai, după-amiază
Sala mare*

Sergiu IOSIPESCU

Radu Rosetti și destinul boierimii din Moldova

Paginile lăsate de Radu Rosetti în *Amințirile* sale acoperă intervalul de la mijlocul secolului al XVIII-lea până la finele primului pătrar al celui de-al XX-lea, ceea ce înseamnă ultima etapă din evoluția boierimii din Moldova, în general din Vechiul Regat, etapă care, la rândul ei, se poate împărți în răstimpurile de până la Pacea de la Adrianopol (1829), apoi până la reforma agrară din 1864 și un final până la exproprierea de la 1921. Dacă pentru prima diviziune memorialistică a lui Radu Rosetti este mai degrabă evenimentială, perioada 1829–1964 capătă valențele unei istorii sociologice. Acum, grație păcii adrianopolitane și regimului Regulamentelor Organice (1831/1832–1858), s-a produs o ultimă „înflorire”, luxuriantă s-ar putea spune, a boierimii din Moldova. Implicarea Principatelor în marele comerț al Dunării de Jos, al Mării Negre și al Mediteranei, dezanclavarea și punerea astfel în valoare a pământului (prin reglementarea strictă a muncii clăcașilor) au adus boierimii – proprietarilor de moși în general – venituri însemnate și relativ stabile mulți ani la rând. Acestea au permis o nouă și înnoitoare amenajare a teritoriului țării, cu curți zidite și incinte semețe, cu parcuri, grădini și sere, „fabrici”, havuzuri și iazuri, ale căror urme, astăzi în mare parte ruinate și pângărite (când

nu au fost cu totul făcute una cu pământul), stau mărturie a ultimelor vremuri de glorie ale boierimii. Ele au constituit armătura rurală care a permis funcționarea, sub comunism, a școlilor, spitalelor, azilurilor și a altor utilități publice, regimul fiind până târziu incapabil să le înlocuiască. Ele au căzut pradă mai cu seamă vremurilor contemporane, de după 1989, societatea românească nefiind în stare sau nedorind să le apere și să le redea vieții și adevăraților vechi stăpâni. Radu Rosetti, descendent al mării boierimi a Moldovei, treptat sărăcit și în mare parte înlocuit de foștii arendași, a realizat soarta clasei sale, dar și a țărănimii, de aici trăgându-se forța remarcabilelor sale scrieri de istorie agrară și pertinenta analiză a răscoalei de la 1907.

Joi, 10 mai, dimineață
Sala mare

Constantin ITTU

De la inima scutului la inima vasalului

Construită pe binomul (nu pe dihotomia) *inima scutului* vs. *inima vasalului*, comunicarea evidențiază două planuri. Primul, care are ca reper *inima scutului*, ar fi unul care se desfășoară pe verticala timpului, raportat la coordonate de natură cronologică. Cel de-al doilea, privind *inima vasalului*, este unul orizontal, cu conexiuni realizate exclusiv între componenții unei generații (fie suzerani, fie vasali). *Inima scutului* trimite, sub raport heraldic, la scutul *peste tot* sau la cel *peste toate*, incluzând aici mobilele care încarcă spațiile respective; în schimb, *inima vasalului* se raportează la simbolistica ritualului vasalic, în care sunt analizate *persoana suzeranului* și *corpul vasalului* într-o filosofie a trupului (Michel Henry) în care conotațiile sunt privite ca fiind religioase. Ne raportăm la o societate așezată *în scară*, având, în partea superioară a fiecărui segment vasalico-heraldic, câte un *suzeran*, și, respectiv, un număr de vasali, desigur, conform regulii *vasalul vasalului meu nu este vasalul meu*. În mentalitatea timpului, *suzeranul* era *capul* vasalilor săi, tot așa cum, în exprimare paulinică, Hristos este *capul Bisericii*, al comunității credincioșilor. În schimb, vasalii constituie *corpul* (întotdeauna la singular, de la *unum corpus Christi*) legăturii/legăturilor de vasalitate. O vasalitate (sau o subordonare) care îi onorează: prin ea, devin, simbolic, membrii Casei suzeranului lor. În succesiunea etapelor intrării/primirii în vasalitate – omagiul, jurământul și investitura –, un plus simbolic este adus în cazul omagiului de *immixio manuum* (vasalul își pune mâinile între cele ale suzeranului), căci ceea ce vasalul oferă suzeranului său și ceea ce acesta primește nu este, sub raport ritualic și religios, mâna, ci *inima*.

Sâmbătă, 12 mai, după-amiază
Sala mică

Constantin ITTU

Heraldică teritorială: între un Ardeal istoric și un Ardeal de eprubetă

În procesul de realizare a unei heraldici teritoriale în Ardeal apar tot felul de situații, de la unele care par insurmontabile, până la altele ținând de un soi de patriotism local, care pendulează între naivitate și ignoranță. Sunt primari și consilieri locali – buni administratori, poate – care nu-și (re)găsesc rădăcinile în comunitățile pe care le conduc. Pentru această categorie de oameni, stemele ar trebui să nu cuprindă nici un reper de istorie zonală sau locală, nici o trimitere la etniile și confesiunile Transilvaniei. Or, Transilvania a cunoscut din plin Reforma, care nu i-a „atins” doar pe unguri, sași și secui, ci, sub raport cultural, și pe români, cum o probează cărțile de cult românești, tipărite în Ardeal tocmai sub influența Reformei. Pe cale de consecință, respectivele influențe culturale, cu reflexe heraldice și sigilografice – Reforma înlătură imaginea antropomorfă, înlocuind-o cu motive florale, geometrice etc. –, nu vor dispărea peste secole. Își vor pierde poate puterea, dar nu și influența. În aceste condiții, este foarte important ca heraldica teritorială să reflecte un Ardeal istoric, nu unul de eprubetă, inexistent în secolele anterioare și, prin urmare, artificial azi. Un Ardeal nu doar cu etnii – spaima acelei amintite categorii de primari și consilieri –, ci și cu istoria acestora, împletită cu istoria românilor.

Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mare

János KOCS

Genealogie cu suport IT

Comunicarea are în vedere dotările actuale ale Asociației Transilvane de Genealogie, realizările proprii de digitalizare (copierea pagină cu pagină a registrelor de stare civilă parohială) de la serviciile județene ale Arhivelor Naționale ale României, din ultimii ani, și cele mai importante surse de date accesibile *on line*. Sunt prezentate unele „curiozități” întâlnite în registrele studiate, felul și specificul cercetărilor genealogice în funcție de scopul urmărit, precum și unele sugestii practice legate de fotocopierea rapidă, în „cantități industriale”, a surselor de date.

Joi, 10 mai, dimineață
Sala mică

Alexandre de LARYSSA ZDANOWSKI

Familia Pogon-Dascăl în Basarabia în secolul XIX

Boieri moldoveni, Vasile Pogon-Dascăl și fiii săi s-au aflat, la 1812, în fața unei hotărâri dramatice: trebuiau să decidă de care parte a noii frontiere (Prutul) voiau să trăiască. S-au împărțit: postelnicul Vasile cu patru dintre fiii săi au rămas în Basarabia, iar al cincilea fiu, Darie, a rămas pe moșia din Principatul Moldovei. Oficializarea tranzacției a durat multă vreme, perfectându-se abia în 1832, după moartea tatălui (1828), în fața Divanului de la Iași și în prezența consulului rus. Familia Pogon-Dascăl este sumar cunoscută în istoriografia română (G. Bezviconi). Un dosar aflat în Arhivele Naționale din Chișinău, alcătuit în vederea primirii în nobilimea rusă, precum și o serie de extrase din cărțile mitricale bisericești din Lincăuți, Mereșauca și Rudi (Redina) permit completarea informațiilor și schițarea unei istorii mai complete a acestei familii. Documentele găsite pun în lumină complexitatea relațiilor dintre administrația rusească și boierimea basarabeană, o boierime care ține la statutul și privilegiile ei și care ajunge în pragul unui veritabil conflict cu autoritățile. Pentru a putea menține un anumit statut social (cu care erau obișnuiți sau spre care tindeau), unii descendenți au intrat în serviciul public.

Vineri, 11 mai, după-amiază
Sala mică

Alexandre de LARYSSA ZDANOWSKI

Laryssa – un herb polonez în Basarabia

Prima parte a comunicării este consacrată heraldicii poloneze, unică în Europa. Blazoanele poloneze nu sunt atribuite unor persoane sau unor familii, ci unui grup de persoane, care formează un *clan* (*rod*), fiecare posedând un nume, un blazon și o deviză, care vor fi aceleași de-a lungul secolelor. În schimb, principalii termeni privind heraldica provin din germană; cuvântul *herb* (preluat și în română pentru a desemna tot stema) derivă din *Erbe* (moștenire), fiind adoptat prin intermediul cehului *Erb*. Documente și studii istorice au permis identificarea strămoșilor *clanului* care poartă blazonul Laryssa ca fiind veniți din Silezia în secolul al XIII-lea, odată cu formațiile de militari chemați de regii poloni. În funcție de pământurile primite, acești nobili și-au personalizat numele de familie, punând un «z» înaintea numelui proprietății; mai apoi, s-a adăugat sufixul *-ski* sau *-cki*. Legătura cu blazonul s-a păstrat prin așezarea numelui „tribal” înaintea celui de familie. Sunt trecute în revistă formele prin care emblemele (figuri, mobile) și ornamentele exterioare ale herbului Laryssa au evoluat de-a lungul timpului, începând cu prima reprezentare, în secolul al XIV-lea, în capela mănăstirii din Lad, pe râul Warta. Provenind din mai multe surse și, uneori, după descrieri din texte, ele dau mai multe variante înainte de fixarea desenului și chiar a numelui. În lipsa unei autorități heraldice naționale, formele definitive ale blazonului au fost înregistrate în istoria Poloniei, iar după împărțirile acestei în secolul al XVIII-lea, au fost fixate în cadrele nobilimii austriece din Galiția și a celei rusești din Podolia. În Basarabia, herbul Laryssa a ajuns odată cu instalarea lui Michail-Kajetan Zdanowski în satul Osnoșani, în anul 1848. Din fiul său, Alexandru (1834–1905), descinde ramura basarabeană a familiei Zdanowski (al cărei nume evocă proprietatea de la Zdani). Numai două generații și-au trăit viața întreagă în Basarabia; următoarele două s-au născut acolo, dar s-au refugiat în România. „Episodul” basarabean din istoria acestei ramuri a durat ceva mai puțin de o sută de ani...

Joi, 10 mai, după-amiază
Sala mare

Gheorghe LAZĂR

Familia și cariera marelui logofăt Radu din Cocorăști

Fiu al logofătului Vlad din Bărbulești, cel ce avea să devină unul dintre cei mai importanți boieri din timpul domniei lui Matei Basarab și-a început activitatea în domnia lui Radu vodă Șerban, pe care l-a slujit cu credință, însoțindu-l o vreme și în pribegie. După o perioadă în care a fost simplu logofăt și vistier, și-a început ascensiunea politică în timpul lui Matei Basarab, ocupând dregătoriile de mare vistier și mare logofăt. Domnul l-a recompensat pentru modul cum a „slujit domniei ... în tot locul unde a fost nevoia domniei mele și la greutatea țării și nimic nu a cruțat pentru slujba domniei mele”. Un rol important în evoluția sa l-a avut și politica sa matrimonială. A fost căsătorit întâi cu Elena, nepoata marelui ban Mihalcea Caragea, asigurând în felul acesta continuitatea boierilor din Cocorăști (după numele uneia dintre moșiile aflate în stăpânirea acestora și primită ca zestre de soția sa), foarte probabil descendenți prin femeile ai lui Vlad vodă Călugăru. După moartea Elenei, s-a recăsătorit cu Marula, fiica lui Ilie vornicul din Conțești și a Despinei, cu care a avut mai mulți urmași, dintre care unii au ocupat dregătorii în divanul țării în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mare

Lucian-Valeriu LEFTER

**Avaturile unei căsătorii (Smaranda Roset – Scarlat Donici)
în perspectivă epistolară**

Fiică a banului Ioan Roset din Ferești Vasluiului, Smaranda s-a căsătorit cu „nobilul basarabean” Scarlat Donici în anul 1825. Cu sate și moșii de ambele părți ale Prutului, vreme de aproape două decenii cei doi au schimbat scrisori între Chișinău, Ferești, Huși sau Iași; aceste scrisori se păstrează, între alte câteva zeci de răvașe ale familiei Donici, la arhivele din Turmu Severin. Citirea lor este revelatoare pentru sentimente și atitudini, pentru viața cotidiană din prima parte a secolului al XIX-lea, mai cu seamă prin pana Smarandei Roset, care reușește să transpună cu talent imagini din viața unei familii boierești. Personajele, arătate în lumini vii, sunt membri ai familiilor Rosetti și Donici, dar și ai celor înrudite, cu bucuriile și necazurile lor zilnice. Adevărate mărturii ale vieții de odinioară, scrisorile Smarandei și ale lui Scarlat Donici ies acum la lumină spre a arăta chipuri neștiute ale unor oameni dintr-o altă epocă.

Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mică

Ilie LUCEAC

Un descendent al familiei Topa și Povestea Bucovinei

Pe la 1650, un Ionașco Țopa s-a așezat la Nepolocăuți, fiind căsătorit cu fiica boierului Drăgan Tăutu. Astfel, din vechea baștină tutoveană, o ramură a familiei s-a așezat în Bucovina, dând, în a opta și a noua generație, câteva personalități importante pentru cultura românească de aici: preotul Dimitrie Țopa (1865–1931), autorul volumului *Românismul în regiunea dintre Prut și Nistru* (București, 1928); botanistul Emilian Țopa (1900–1987), profesor universitar, director al Grădinii Botanice din Cernăuți; sociologul Leon Țopa (1912–1996). La aceștia se adaugă Filip Țopa (1908–1987), autorul lucrării *Povestea Bucovinei*. A fost inginer, constructor de drumuri și poduri, cu studii la Cernăuți, București și Paris. După pensionare, a scris *Povestea Bucovinei*, o lucrare monografică (șase volume) realizată cu deosebită acuratețe, cu obiectivitate și responsabilitate, păstrată în manuscris de fiica autorului. Deosebit de prețioase sunt capitolele despre vechile familii românești (cu documente în anexe), cele despre localitățile bucovinene, dintre care unele au dispărut iar altele și-au schimbat numele, precum și cele consacrate activității științifice a unor cărturari de seamă ai Bucovinei.

Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mică

Marcel LUTIC

Cine și când a ctitorit biserica Sfinții Atanasie și Chiril din Iași ?

Biserica Sfinții Atanasie și Chiril, situată în spatele Universității de Medicină și Farmacie, are o vârstă respectabilă – după toate probabilitățile, peste trei veacuri și jumătate. Premisa esențială a comunicării au constituit-o incertitudinile care persistă în privința ctitorului (ctitorilor ?) și, implicit, asupra vremii zidirii sale. S-ar părea că a fost ridicată în anii 1672–1674, dar pentru calitatea de ctitori sunt vehiculate patru nume, care nu corespund, toate, acestei perioade: Marghita doamna, soția lui Simion Movilă, Atanasie Patelaros, fost patriarh al Ierusalimului, Gheorghe vodă Ștefan și Ștefan vodă Petriceicu. Atât timpul zidirii, cât și cele patru ipoteze privind ctitorul nu rezistă decât până la un punct în confruntarea cu izvoarele istorice. Pe baza apelului la aceste puține documente, dar și la logica istorică, autorul încearcă să precizeze *timpul* în care, în mahalaua Muntenimii din marginea Iașilor acelei vremi, s-a ridicat biserica Sfinții Atanasie și Chiril. Natura lucrurilor obligă, de asemenea, la o încercare de a lumina, cât de cât, chipul *ctitorului* de la mijlocul secolului al XVII-lea.

Joi, 10 mai, după-amiază
Sala mică

Antoaneta MACOVEI

Mărturii despre neamul meu

Comunicarea urmează ideea generoasă, formulată cu prilejul Congresului din 2010, că genealogia este „un bun comun” și că „fiecare dintre noi poate și trebuie să cunoască propriul arbore genealogic și cât mai multe despre viața și faptele înaintașilor”. Descendenți direcți ai vornicului Ioan Moțoc din vremea lui Alexandru vodă

Lăpușneanu, Moțocii de la Brusturi (sat unde s-au statornicit în secolul al XVII-lea) au avut o evoluție care a rămas mai puțin cunoscută. Existența lor în veacul al XX-lea este evocată pe baza informațiilor din familie. Privirea din interior a temei poate suscita interesul publicului, fiind uneori mai acaparantă decât reconstituirea riguroasă pe baza documentelor din arhive, constituind și o invitație la meditație pentru cei care vor urma.

*Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mică*

Vasile MALANEȚCHI

Mărturii despre familia, rudele și înrudirile mitropolitului Gurie Grosu

Personalitatea mitropolitul Gurie (1877–1943) se descoperă abia în zilele noastre. În condițiile dificile ale regimului comunist și ale ateismului militant, nu s-au găsit doritori să se ocupe de povestea vieții și activității încununată cu un destin dramatic a acestui prelat al Bisericii Ortodoxe Române; nu-și puteau asuma riscul de a scrie sau de a vorbi în public despre el nici cei care aparțineau familiei sale ori altor familii, înrudite mai îndeaproape. Cercetările care au dat substanța prezentei comunicări au pornit și s-au desfășurat oarecum sub semnul întâmplării, autorul identificând la București – cu ajutorul inginerului Radu Moțoc din Galați – o nepoată de soră a mitropolitului Gurie, a cărei fiică s-a stabilit în Finlanda. Piatra unghiulară a arborelui genealogic s-a vădit a fi Ecaterina, din neamul răzeșesc, foarte prolific, al Mădăneștilor din Trușenii Lăpușnei; din cele două căsătorii (cu Ștefan Grosu din Nimoreni și apoi cu Gheorghe Ursu din Ruseștii Noi), ea a avut o mulțime de urmași. Restabilirea genealogiei a presupus dezvoltarea unui program propriu de investigații, cu explorarea unor filiere noi, valorificând informații diverse și frânturi de amintiri transmise prin viu grai, chiar dacă, uneori, din varii motive, nu au putut fi făcute publice.

*Joi, 10 mai, după-amiază
Sala mare*

Lucrețiu MIHAILESCU-BÎRLIBA, Iulia DUMITRACHE

„Romanizarea” numelor trace în teritoriul rural al Histriei

Comunicarea analizează procesul de „romanizare” a numelor purtate de tracii din teritoriul rural al Istrosului (*Histria*, în epoca romană), care provin din mediul civil, încercând să explice latinizarea în funcție de statutul juridic al indivizilor și să fixeze un cadru cronologic al acestui proces. Se constată că „romanizarea” numelor în acel spațiu s-a realizat, în primul rând, prin adoptarea unui *gentiliciu* și a unui *cognomen* latinești și prin latinizarea completă a numelor. Adesea, tracii romanizați și-au utilizat patronimele chiar dacă aveau deja cetățenia romană. Această practică este frecventă în secolul al III-lea, când tracii adoptă integral numele romane.

*Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mică*

Mihai MÎRZA

Jitnicerul Ștefan Bosie, ctitorul Mănăstirii Sf. Spiridon din Iași.

Biografie și referințe genealogice

Autorul dorește să completeze și să corecteze, acolo unde este cazul, informațiile privitoare la biografia și familia jitnicerului Ștefan Bosie, plecând de la spița genealogică a lui Ioan Tanoviceanu și de la nota biografică a lui Sever Zotta. Activitatea lui Ștefan Bosie are nu numai părți necunoscute, ci și părți controversate, una dintre acestea fiind chiar contribuția sa la ctitorirea primului așezământ spitalicesc din Moldova – Epitropia Spitalelor Sf. Spiridon din Iași.

*Vineri, 11 mai, după-amiază
Sala mică*

Elena MONU

Familia Kostaki. Noi date genealogice și biografice

Comunicarea aduce, în prima parte, informații noi despre frații Grigore și Manolache Costache Epureanu, primii doctori în drept din Principatele Române. Cel mai mare, Grigore, a studiat întâi la Universitatea din Lemberg (Liov) și apoi la Facultatea de Drept din Heidelberg (înmatriculat la 12 noiembrie 1834). Încă de la Lemberg, l-a luat sub protecția sa pe fratele mai mic, Manolache, care a învățat la o școală cu limbile de predare greacă și latină, plecând apoi împreună la Heidelberg. Decesul celui din urmă s-a produs la Schlangenbad (stațiune balneară din Hessa), la 19 septembrie 1880, fiind înscris în Registrul Morților ca *Emanuel Johann*

Kostaki Boldour Epureano. Date biografice inedite despre el se găsesc în enigmaticul Album de la Epureni, care a aparținut Caterinei Kostaki, membru al familiei nemenționat până acum în tabelele genealogice. Majoritatea dedicațiilor din acest album sunt datate, ceea ce a permis autoarei să reconstituie biografia Caterinei, fiica lui Iordache Costache Epureanu (1793–c.1856) și a celei de-a doua soții, Casandra Dimitrie Samurcaș (1820–1873). Casandra a învățat la Dresda, în pensionul Mariei Jung, iar în 1861 s-a căsătorit cu grecul Chazapulos. Un alt membru neștiut al ramurii Costache Epureanu este Gheorghe, fiul lui Toader Costache (c.1785–c.1822) și al Saftai Lambrino (care, din a doua căsătorie, mai avea un fiu, Alecu Cârjă). În 1862, acest Gheorghe Costache dorea să doneze nepoatei sale Elena, fiica minoră a vărului său primar Manolache, moșia Talaba din ținutul Fălciului, pentru care, anterior, se judecase cu propria lui mamă. Nu se știe dacă Manolache Costache a acceptat donația destinată fiicei sale: probabil că nu, întrucât legatele cerute de donator impuneau complicate obligații, bănești și de altă natură, care ar fi trebuit onorate fie imediat, fie până la moartea acestuia.

*Joi, 10 mai, dimineață
Sala mică*

Radu MOȚOC

Descendența familiei Sberea din sudul Basarabiei

Din cauza accesului dificil la documentele de arhivă, autorul și-a limitat cercetarea la cinci generații ale acestei familii, începând cu preotul Stelian Sberea (1860–1910) din satul Colibași, județul Cahul. Fiul acestuia, Chiril Sberea, a fost deputat în Sfatul Țării care a votat unirea Basarabiei cu România. Documentele originale avute la dispoziție pun în lumină activitatea membrilor familiei Sberea în cadrul mișcării de eliberare a Basarabiei. Comunicarea este însoțită de un arbore genealogic actualizat cu ultimele informații și bogat ilustrată cu documente și fotografii de epocă.

*Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mare*

Paul Daniel NEDELOIU

Erori, ambiguități și inadvertențe în documente originale din secolele XV–XVII.

Implicații genealogice și istorice

Actele interne din secolele XV–XVII, referitoare la stăpânirea funciară, conțin numeroase capcane, care pot conduce la interpretarea greșită a importanțelor informații pe care ele le oferă, conducând astfel la denaturarea adevărului istoric. Cele mai frecvente sunt erorile și ambiguitățile, la care se adaugă, într-o proporție mai mică, inadvertențele și chiar falsurile (informații în mod voit redată fals, pentru a crea un avantaj uneia dintre părțile implicate în faptele relatate în act). În copii sau rezumate târzii, aceste „scăpări” pot părea firești, fiind rezultatul traducerii sau rezumării. Motivele pentru care ele se găsesc și în documente *originale* sunt extrem de diverse, pornind de la calitatea celui care le-a întocmit și sfârșind cu interesele particulare care au făcut ca, la un moment dat, în acte să se strecoare informații false. Evident, asemenea „imperfecțiuni” au implicații însemnate în munca de reconstituire a genealogiilor, fără de care nu se poate înțelege curgerea proprietății. Comunicarea propune o încadrare tipologică a acestor inadvertențe, cu exemple culese din documentele referitoare la ținutul Neamțului și la boierii care au stăpânit sate nemțene. Pentru fiecare tip, se prezintă câteva dintre formele întâlnite cel mai des, autorul încercând să identifice atât mecanismele care au condus la apariția lor, cât și implicațiile istoriografice. Coroborarea atentă a documentelor referitoare la o anumită situație rămâne, desigur, soluția cea mai potrivită și mai sigură pentru a depăși dificultățile de acest gen. Însă, cum se știe, cercetătorul nu dispune întotdeauna de *cel puțin* două surse diferite pentru o aceeași situație.

*Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mare*

Pr. Daniel NIȚĂ-DANIELESCU

Chemare monahală la Rosetteștii moldoveni

Printre membrii unei familii celebre, din care s-au ridicat personalități în aproape toate domeniile vieții publice românești, nu au lipsit cei cu vocații speciale pentru slujirea Bisericii. Între ei au fost ctitori și filantropi, călugări pe cât de cucernici și de supuși rânduielilor cinului lor, pe atât de vrednici, cutezători și jertfelnici în lucrarea înnoitoare de suflete și de înălțare a așezămintelor folositoare, oameni cu viață curată, reținuți în pomelnice ctitoricești, în filele *Patericului* sau în cronicile și documentele epocii: Vasile Ruset, ctitor la Doljești, episcopul Romanului Veniamin Ruset sau călugărul nemțean Irinarh Ruset, ctitor-înnoitor al bisericii cu hramul Schimbarea la Față de pe Muntele Tabor.

*Joi, 10 mai, după-amiază
Sala mică*

Octavian ONEA

**O familie besarabo-dobrogeană:
părinții mei, învățătorii Teodor și Victoria Onea**

Autorul a reconstituit, cu multe detalii precise, istoria strămoșilor părinților săi și peregrinările la care i-au silit împrejurările vieții și ale istoriei. Pe la mijlocul veacului al XIX-lea, s-a stabilit în Basarabia un grup de ardeleni, între care Chiril, fiul lui Andrei Onea, cu feciorul său Costache; acesta din urmă, căsătorit tot cu o ardeleană, a avut doi băieți, Grigore și Vasile. Acesta din urmă a fost recrutat în garda imperială, dar n-a dorit să-și continue viața în Rusia, ci s-a întors acasă în 1905 pentru a se căsători. Toți locuiau în satul Baraboi (Bălți), întemeiat de înaintașii lor veniți din Ardeal și numit așa după planta care creștea din belșug pe deal. Fiul lui Vasile a fost învățătorul Teodor Onea (1918–2012), căsătorit în 1942 cu Victoria Emanoil, și ea învățătoare în satul Antoneni (Soroca), dar originară din părțile Buzăului. Spița ei urcă la un Stere Emanoil, preot la biserica Sf. Gheorghe din Ploiești și protopop de Ploiești la 1866. Fiul său, Chiriac, a fost tatăl lui Grigore Emanoil, avocat la Mizil; soția sa a murit dând naștere lui Ilie Emanoil (1880–1970), care a fost crescut de o soră a mamei sale, maică la Mănăstirea Rătești (Buzău). Învățătoarea de la Antoneni, căsătorită în Basarabia în 1942, era fiica lui.

*Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mare*

Cătălina OPASCHI

Sigilii și steme ale familiei Rosetti

În arhiva generalului Radu R. Rosetti, păstrată la Biblioteca Academiei Române, se află multe fișe și copii de documente adunate de pe când se pregătea să redacteze lucrarea despre familia sa. Dorința de a lămuri „legenda” despre originea genezei a Rosetteștilor l-a determinat să încerce a afla mai multe detalii despre familia omonimă din Italia, rugându-l pe tânărul Grigore Avakian, pe atunci membru al Școlii Române de la Roma, să-i semnaleze lucrări referitoare la acest subiect. În urma investigațiilor în bibliotecile romane, sub îndrumarea reputatului genealogist Pietro Fedele de la *Consulta Araldica* de pe lângă Ministerul de Interne, Avakian a trimis generalului, în august 1933, un număr însemnat de fișe și extrase din armorialele italiene (unele foarte rare), însoțite de desene ale unor steme Rosetti. În lucrarea sa, generalul a mulțumit lui Avakian pentru acest ajutor, fără să folosească informațiile primite; e posibil că intenționa să scrie un studiu separat despre familiile Rosetti care existau în Italia – dar nu și la Genova! – încă de pe vremea Cruciadelor, răspândindu-se apoi peste Canalul Mânecii („prerafaeliții” Dante-Gabriel și sora sa, Georgiana) și în Lumea Nouă (Argentina și Brazilia). O ramură stabilită la Odessa a dat Imperiului Rus un număr de militari și o celebră memorialistă, muză inspiratoare pentru Pușkin, Lermontov și Gogol. Alături de acest material documentar, care luminează amploarea cercetărilor generalului Rosetti, comunicarea prezintă amprente inedite ale sigiliilor contelui Nicolae Rosetti, ale fiicelor și ginerilor lui, precum și un inel din colecția Orghidan, pe care autoarea îl atribuie aceluiași personaj.

*Sâmbătă, 12 mai, după-amiază
Sala mare*

Cătălina OPASCHI

**„Bunica” unui tron efemer.
Pulheria Cantacuzino-Paşcanu, prințesă de Sayn-Wittgenstein-Berleburg**

Fiică a lui Nicolae Cantacuzino-Paşcanu și a Luciei Paladi (fiica hatmanului Constantin Bogdan-Paladi și nepoata lui Scarlat vodă Callimachi), Pulheria (1840–1865) a avut o copilărie nefericită. De timpuriu și-a pierdut tatăl, iar Consiliul de familie, patronat de bunicul patern, a pus-o sub tutela familiei Cantacuzino, reprezentată de unchiul ei, Lascăr. După doi ani de văduvie, mama ei s-a recăsătorit cu marchizul de Bedmar și apoi a cerut tutela fiicei. Pe baza Codului Callimachi, ea a fost acuzată de imoralitate: se căsătorise cu un catolic fără să aibă legiuina dispensă de la Dicasteria Mitropoliei. A obținut tutela după un lung proces, ocupându-se apoi singură de creșterea fetei. La 16 ani, Pulheria s-a căsătorit cu prințul Emil de Sayn-Wittgenstein-Berleburg, ofițer în armata rusă, aghiotant al țarului Nicolae I. Din această căsătorie a rezultat o fată, Lucia, născută în 1859 la Darmstadt, în castelul familiei paterne. Pulheria s-a retras la Fântânele (Bacău), moșie moștenită de la mama ei, administrând patrimoniul cu o mână de fier. A murit acolo, la numai 25 de ani. Fiica ei, căsătorită (1880) cu prințul de Schömburg-Waldenburg, a fost mama Sofiei, care în 1903 a devenit soția prințului Wilhelm de Wied, nepotul reginei Elisabeta a României, candidat la tronul regatului albanez. După o domnie de numai șase luni, Wilhelm și Sofia de Wied au părăsit Albania, stabilindu-se în România. Sofia a murit în 1936 la Fântânele, iar fiica ei, Maria-Eleonora, și-a sfârșit viața în lagărul de la Miercurea.

Joi, 10 mai, dimineață
Sala mică

Liviu PAPUC

Câteva informații despre boierimea cahuleană la mijlocul secolului al XIX-lea

Monitoarele oficiale ale vremii (sau cele care au preluat prerogativele acestora, precum gazeta „Progresul”, în cazul Moldovei) sunt surse inepuizabile de informații și în ceea ce privește destinul boierimii de toate rangurile, prin consemnarea unor date certe, oficiale, ale unor perioade din viața acesteia. Autorul și-a îndreptat atenția spre o „zonă” aparent ne semnificativă, care a preocupat mai puțin pe cercetători, dar care se vede că poate oferi suficiente informații de interes mai larg. Ținutul Cahul, abia revenit în hotarele Moldovei (după 1856), avea, în deceniul al șaptelea al secolului al XIX-lea, posesiuni ale unor mari boieri. Prințul Constantin Moruzi, „supus rosienesc”, arăta că „nu urmează nici un proces în cazul moșiei Manta, proprietate a soției sale, Princesa Ecaterina Moruzi, născută Sturza”, ulterior autorizându-și fiul (A. Moruzi) să-i „reprezinte toate interesele ce are în Principatele Române” și să administreze sus-numita moșie. Prințesa Eufrosina Ghica deținea moșiile Boroganii și Leova, rămase de la defunctul ei soț, prințul Grigore Ghica; ea va da mult de lucru tribunalelor, printr-o expropriere silnică, din cauza datoriilor. Apar puternicul Dimitrie Caravasile, stăpânul moșiei Cahul, om cu inimă largă prin mai multe faceri de bine, și Elisa Caravasile cu ginerele ei, Aristarh Celibidachi. Un Grigorie Costachi stăpânește la Țiganca, Epureni, Măcrești și Tartaul, Petru și Pulheria Cheșcu sunt stăpânii moșiei Inichioi, Iorgu Țigara dispune de moșia Larga sau Brițcanii, un Costache Juvară are Zărneștii și Hănăsenii, iar Dimitrie Spiro Pavli posedă Goteștii și Cobalaccie. Două acte de împărțală din 1853 ale lui Carl (Scarlat) Hartingh, fiul fostului guvernator al Basarabiei, o surprind pe fiica sa, Elena, încă măritată Russo, pentru ca după aceea să figureze ca fiind soția lui Vasile Pogor, cunoscutul junimist.

Vineri, 11 mai, după-amiază
Sala mică

Irina Roxana PETRE

**Neamul Handoca în a doua jumătate a secolului al XIX-lea
și prima jumătate a secolului al XX-lea**

Din istoria neamului Handoca, autoarea a ales două aspecte, care par a avea valoare de constante. În primul rând, desfășurarea litigiilor pentru revendicarea unor proprietăți, care au măcinat de-a lungul timpului averea familiei și, în legătură cu aceasta, carierele câtorva avocați cunoscuți, ridicați din acest neam. În al doilea rând, pasiunea pentru teatru, ilustrată de câțiva actori și scenariști: trei Handoca la Teatrul Național din Iași, unul ajuns la București și apoi „exilat” (1948) la teatrul muncitoresc înființat în Valea Jiului, regizorul Victor Handoca și actorul Virgil Handoca, iar mai recent Dimitrie Dunea. Comunicarea nu omite opțiunile sau simpatiile politice ale diverșilor membri ai familiei (unul dintre ei a participat la mișcarea de la Ploiești, din 1870). În sfârșit, se cercetează succesiunea proprietăților în această familie.

Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mare

Irina Roxana PETRE

**Secretele familiale, patologia darului
și alte elemente de psihogenealogie**

În fiecare familie există secrete, păstrate cu grijă pentru a prezerva miturile familiale (copii din flori, incesturi, crime – o clasificare a fost stabilită de psihiatrul și psihanalistul francez Serge Tisseron). Astfel de secrete, transmise din generație în generație, duc în final la o așa-zisă „negare familială”: negarea patologică a unor evenimente sau chiar a existenței unor membri ai familiei legați de respectivele taine, ceea ce duce, între altele, la îngreunarea eforturilor de restabilire a genealogiilor și a istoriilor familiale, adică, în ultimă instanță, de aflare a adevărului istoric. Este, însă, și un aspect mult mai grav: cu cât este mai profund și mai costisitor emoțional efortul unui clan familial de a exclude un membru sau o amintire, cu atât forța de regenerare a „fantomei” este mai mare și mai supărătoare pentru succesori. Readucerea la lumină a secretului familial înseamnă eliberarea unor energii blocate pe lungi perioade de timp. S-au semnalat (Elisabeth Horowitz, *Les fantômes du passé. Comment les deuils familiaux influencent notre vie*) cazuri a căror celebritate profesională a survenit doar după ce secretele socotite odinioară stigmatizante au fost acceptate și re-semnificate de urmași. Prin memoria familială, se selectează ceea ce este socotit bun de a fi transmis urmașilor, ceea ce implică riscul transmiterii patologiei transgeneraționale, secretele favorizând întreținerea acestei patologii. Comunicarea își

propune să prezinte și beneficiile și implicațiile instrumentelor și tehnicilor de psihogenealogie, pentru cei interesați de istoria familială și de genealogie, de exemplu refacerea memoriei afective transgeneraționale cu ajutorul dramagenogramei, conceptul de „umbră familială”, care conține toate fricile, temerile, slăbiciunile codificate și transmise peste generații, cu soluția depășirii și integrării lor ca experiențe maturizante și transformatoare pentru relațiile familiale și comunitare. Analiza câtorva elemente de psihogenealogie presupune o lectură în cheie simbolică a arborelui psihogenealogic, avându-se în vedere studiarea legăturilor familiale, a disfuncțiilor și, în final, a locului și sensului pe care îl ocupă fiecare persoană în familia sa. Astfel, utilizând genograma, se analizează datele de naștere, meseriile, religia, ritualurile, rolurile, migrațiile, sărbătorile, principalele evenimente de viață de-a lungul mai multor generații, pentru a se putea reinterpretate evenimentele care se înscriu într-un așa-numit *scenariu transgenerațional*, efectul fiind unul de refacere pozitivă a relațiilor psihoenergetice între antecesori și urmași.

*Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mare*

Andrei PIPPIDI

Domni, doamne și domnițe

Legăturile Rosetteștilor cu instituția domniei se înscriu într-o perioadă lungă de aproape două secole, de Antonie Ruset, înscăunat domn în 1675, până la Elena Cuza (născută Rosetti-Solescu), ultima doamnă a Moldovei (1859) și cea dintâi doamnă a României. Antonie vodă nu a avut parte decât de o domnie scurtă (trei ani), încheiată tragic, deși se vede că nădăjduise la o prelungire dinastică a autorității sale, devreme ce, refăcând biserica Sf. Nicolae Domnesc din Iași, și-a pregătit acolo un loc de îngropare. Acest proiect, pe care-l vor zădărnici împrejurările, pare a fi confirmat de căsătoriile fiilor săi. Doamna lui, Zoe, nu a lăsat amintiri în istoria țării. O urmașă a fratelui său, Constantin cuparul, anume Ecaterina, s-a căsătorit în 1732 cu Constantin vodă Mavrocordat; un portret desenat de Liotard în 1742 o arată pe această „bellissima dama” într-un costum somptuos, acoperit de nestemate. În a doua jumătate a veacului, un urmaș pe linie feminină al lui Antonie vodă a ajuns domn în Țara Românească în 1770 și apoi în Moldova, în 1788: Manole Giani-Ruset. Despre soția sa, Ralița doamna, nu se știe absolut nimic. Pe tronurile ambelor principate a stat, alături de Alexandru vodă Moruzi, Zoe doamna, orfana frumoasă, dar săracă, a lui Lascarache Ruset de la Poșorcani. Inteligentă și cultivată, ea a avut parte de o viață încărcată de multe necazuri, murind târziu, la 1837, la Odessa. Primul domn pământean al Moldovei, Ioniță Sandu Sturza, a avut de soție pe Ecaterina, fiica lui Neculai Ruset de la Roznov, moartă la 1847 și îngropată în biserica Bărboi din Iași. Șirul doamnelor se încheie cu soția lui Cuza vodă, moartă în zorii veacului al XX-lea și îngropată la Solești.

*Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mică*

Alexandru-Grigore PISOSCHI

Contribuții la istoria familiei Pisoschi. I. Ramura din Oltenia

Deși denumită „din Oltenia”, această ramură a familiei Pisoschi își are obârșia în zona Bârlad-Tecuci-Focșani, stabilindu-se însă, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, în Oltenia. Azi, cei mai mulți dintre descendenții ei trăiesc în București. Autorul ramurii este Andrei A. Pisoschi (1832–1906), comerciant și cu anumite proprietăți în zona amintită, căsătorit cu Ecaterina Negruțu (1853–1910), dintr-o familie de armeni. În afară de o fiică, moartă tânără, ei au avut opt fii, dintre care unul a murit de asemenea la tinerețe, iar altul a căzut în lupta de la Jiu, în 1916. Urmașii actuali provin din patru fii ai lui Andrei A. Pisoschi.

*Vineri, 11 mai, după-amiază
Sala mică*

Alexandru-Grigore PISOSCHI

Contribuții la istoria familiei Pisoschi. II. Ramura pitarului Ilie Pisoschi

Menționat între boierii Moldovei la 1816, pitarul Ilie Pisoschi a fost autorul unei ramuri care și-a scris numele și sub forma *Pisovschi*, schimbare produsă, se zice, pentru ca această ramură să se deosebească de celelalte. Al doilea Ilie, născut în 1823 și mort în 1888, senator de Roman, a fost căsătorit cu Maria Alexandrescu și apoi cu Marietta Bayardi, cu care nu a avut copii. Următorul Ilie a fost o figură interesantă, deținător a două doctorate, unul în filozofie la Berlin și unul în științe fizico-chimice la Iași. Fiii acestuia, Ilie și Dimitrie Constantin, ambii cu studii juridice, nu au avut urmași.

Joi, 10 mai, dimineață
Sala mare

Alexandru PÎNZAR

O ipoteză: căsătoria lui Roman I cu o domniță polonă

O remarcă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, a lui Oswald Balzer, rămasă neobservată în istoriografia românească, a fost punctul de plecare al acestei cercetări. Istoricul polon a susținut posibilitatea căsătoriei ultimei fiice a lui Cazimir cel Mare, Jadwiga, cu un membru al elitei politice din țările românești extracarpătice. La prima vedere, această ipotetică alianță matrimonială s-ar putea referi la Petru I (1375–1391), numit în 1388 de regele Vladislav Jagello „ginere”. Însă reluarea dosarului și continuarea cercetării a condus la concluzia că această ipoteză nu poate avea susținere; în schimb, s-a conturat posibilitatea ca Jadwiga să fi fost căsătorită cu Roman, fratele și succesorul lui Petru I. Toate mărturiile converg spre această soluție, anulând supozițiile lui Oswald Balzer privitoare la numele soțului, așa cum a fost el consemnat de cronicari și despre care credea că ar fi *porecla* lui Ludovic al VI-lea, ducele Bavariei (soțul unei alte fiice a lui Cazimir cel Mare): născut la Roma, fusese supranumit *der Römer* (= *Romanus*). Această neașteptată cale de rezolvare a unei vechi enigme genealogice deschide noi perspective spre înțelegerea evenimentelor și împrejurărilor din Moldova sfârșitului de veac XIV. Cele câteva ipoteze și direcții noi de cercetare trecute în revistă arată cât de mult pot fi lărgite orizonturile prin includerea acestei informații în tabloul reconstituit până acum de istoricii care s-au ocupat de această perioadă.

Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mare

Cristian PLOSCARU

Un cărvunar necunoscut: Dracache Roset

Între documentele referitoare la mișcarea cărvunarilor moldoveni, se află și o scrisoare, datată 2 martie 1824, „ce au trimis un boieriu din Moldova către dumnealui logofătul Grigorași Sturdza, la Cernăuți”, un adevărat pamflet politic, similar ca orizont de idei și ca importanță cu un altul, mult mai cunoscut, *Strigarea norodului Moldovii către boierii pribegiți și către Mitropolitul*. Acest text a fost atribuit comisului cărvunar Ionică Tăutu (1795–1830). Analiza lui atentă arată, însă, că adevăratul autor nu poate fi Tăutu, căruia i se datorează numai *copierea*. Elementele biografice indică un personaj mai vârstnic, care fusese în slujbe încă înainte de 1806. Precizările genealogice din text (referiri la unchi și veri) au permis identificarea autorului în persoana lui Dracache Roset (1771–1841), a cărui carieră corespunde întru totul elementelor biografice indicate.

Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mică

Alexandra-Marcela POPESCU

Viața și activitatea preotului Ghinuță Popescu

În continuarea studiului de istorie familială, început la precedentul Congres Național de Genealogie și Heraldică (2010), autoarea cercetează evoluția unei ramuri care s-a desprins din trunchiul bătrân, printr-un fiu al preotului Gheorghe Popescu din Dumești († 1914), cunoscut ca Ghinuță Popescu. Acesta a fost director al Seminarului Teologic din Huși, pe băncile căruia aveau să ajungă mulți dintre nepoții săi. A avut o viață socială foarte activă, intrând în politică pentru a-și sprijini enoriașii. A avut doi fii, Petru și Paul (botezați așa probabil în onoarea hramului bisericii episcopale din Huși), care nu i-au urmat în slujbă: primul a devenit inginer, iar al doilea este Paul Popescu-Neveanu, cunoscut autor de studii și tratate de psihologie. Obârșia acestuia din urmă – născut în casa din Huși a părintelui său – a fost oarecum dată uitării, probabil datorită numelui *Neveanu* adăugat la acela de familie și care este de negăsit în onomastica românească. Rudele păstrează, însă, amintirea faptului că acest adaos era menit să evoce numele râului Neva, din Rusia.

Sâmbătă, 12 mai, după-amiază
Sala mare

Katalin PRAJDA

Familia florentină Scolari în Transilvania în prima parte a secolului al XV-lea

Pippo di Stefano Scolari, numit Pippo de Ozora (1368/1369–1426), unul dintre cei mai importanți căpitani ai lui Sigismund de Luxemburg, a primit titlul de *comes Themesiensis* în 1404. Familia Scolari era o veche familie nobilă, ale cărei origini urcă în secolul al XIII-lea. Pippo și fratele său mai tânăr, Matteo, au ajuns

în Ungaria pe la 1390, împreună cu negustorul florentin Luca di Giovanni del Pecchia. După câțva timp, au ajuns administratori regali, primind și ranguri nobile. Pippo s-a căsătorit cu o femeie nobilă maghiară, Barbara de Ozora, și a obținut titlul de baron. În același timp, Matteo s-a căsătorit cu o florentină de origine negustorească, Piera di Catellino Infangati și a devenit un negustor cu activitate internațională. Vărul lor, Andrea di Filippo Scolari, a servit regelui Sigismund ca episcop de *Varadinum* (Oradea) vreme de aproape două decenii. Comunicarea analizează documente aflate la Arhivele Naționale din Florența și oferă o reconstituire a arborelui genealogic și a istoriei familiei Scolari în Transilvania.

*Vineri, 11 mai, după-amiază
Sala mică*

Viorel RUS

Descendenții de Rebra (Bistrița-Năsăud) ai familiei Ștefan și Iuliana Oproaie

Născut în 1818 în localitatea Mititei din compania a XII-a a Regimentului Grăniceresc Năsăudean, Ștefan Oproaie a absolvit Institutul Militar din Năsăud, ajungând în 1848 plutonier de Stat Major al Batalionului I al regimentului. După desființarea regimentelor grănicerești transilvănene, trecut la statut civil, a devenit controlor adjunct la Oficiul Silvanal Cezaro-Regesc din Bistrița, unde în 1859 i s-a născut unicul fiu, botezat Iulian după numele soției. După desființarea Oficiului Silvanal în 1872, devenit controlor silvic (brigadier silvic) pentru Valea Rebrei, Ștefan Oproaie și-a stabilit domiciliul în comuna Rebra, unde a și murit în 1879. Fiul său, căsătorit cu Melintia Mare, fiica fostului primar local Isac Mare, a avut trei copii, dintre care un fiu mort în pruncie și două fiice, ai căror urmași trăiesc și azi în Rebra, formând familiile Capota (Capătă) și Roș.

*Sâmbătă, 12 mai, dimineață
Sala mare*

Viorel RUS

Modelul genealogic tabelar și informatizarea

În zilele noastre, nimic nu mai poate progresa, inclusiv în domeniul cercetării istorice, fără calculator și internet. Comunicarea are ca punct de plecare ideea că este vremea ca și la noi mijloacele informatice actuale să producă schimbări și să pătrundă și în cercetările genealogice. Este împărtășită experiența dobândită de autor prin folosirea calculatorului și a internetului – inclusiv a rețelelor de socializare – în culegerea, prelucrarea și redactarea informațiilor noi care i-au fost necesare pentru reeditarea, îmbogățită, a lucrării sale de genealogie comunitară, *Neamuri și familii rebrene* (Bistrița, 2001). Modelul genealogic tabelar de prezentare a rezultatelor cercetărilor genealogice se pretează mai bine la folosirea mijloacelor informatice contemporane, decât modelele tradiționale, arboreal și linear.

*Vineri, 11 mai, după-amiază
Sala mică*

Ion T. SION

Basarabeanul Vladimir Zaporjenco

Renumit viticultor și enolog, Vladimir Zaporjenco era urmașul unor ruși românizați datorită căsătoriilor cu femei românce. Au locuit o vreme în Dobrogea, la Tulcea. Vladimir a frecventat Seminarul, fără a-l termina, apoi cursurile unei școli de viticultură. În 1906, a ajuns la Montpellier, în Franța, unde s-a specializat în altoirea viței de vie. S-a stabilit în Basarabia, unde a activat potrivit pregătirii sale profesionale în diverse localități din județele Cahul și Ismail. Se apreciază că, datorită muncii și priceperii lui, în acele județe au fost plantate și cultivate cu succes peste 1000 ha de vie nobilă, el fiind adversarul cultivării hibridilor producători-directi. În 1926 a fost ales primar al orașului Bolgrad și deputat, apoi (1939) senator. După 1940, s-a stabilit în România, continuând să se preocupe de cultivarea și îngrijirea viței de vie la Umbrărești (Tecuci).

*Vineri, 11 mai, după-amiază
Sala mare*

Mihai Dim. STURDZA

Iordache Roset-Roznovanu și rușii

Iordache Roset-Roznovanu, mare boier din Moldova și unul din cei mai avuți proprietari de după 1790, era deținătorul a aproape 20 de moșii, între care al aceleia de la Roznov, aflătoare în ținutul Neamț și al cărei nume îl va lipi la patronimul său. Iordache Roset-Roznovanu a fost unul dintre principalii implicați în procesul

(nereușit) de acaparare – prin abuz – a ținutului Vrancea, proprietate a răzeșilor. Responsabil cu aprovizionarea oștirilor rusești de ocupație în timpul războiului ruso-turc din 1806–1812, el a încercat, cu sprijin rusesc, să obțină tronul Moldovei. Informat că Rusia sprijinea Eteria, a donat acesteia din urmă 20.000 de galbeni. Meru în opoziție cu domniii țării (Scarlat Callimachi, Ioniță Sandu Sturza), mașinațiunile sale, prea vădit filo-ruse, i-au indispus pe ruși, care l-au deportat în 1829, cu familie și slugi, pentru câțiva ani, peste Nistru.

Joi, 10 mai, după-amiază

Sala mare

Maria Magdalena SZÉKELY

Imposibila biografie.
Vieți de femei din Moldova de altădată

Biografiile de femei din Evul Mediu reprezintă unul dintre acele domenii în care istoriografia românească este în continuare deficitară, cu toate eforturile de recuperare din ultimele două decenii. Interesul limitat al medievistilor români pentru această direcție de cercetare este de pus nu atât pe seama indiferenței, cât pe aceea a dificultății unei asemenea abordări. În izvoarele noastre – de regulă, oficiale și, în majoritatea covârșitoare, produse de bărbați –, femeile își fac loc cu greu. În condițiile în care informații esențiale pentru întocmirea unei schițe biografice (precum cele referitoare la starea civilă, la relațiile din cadrul familiei, la suferințe, boli, cauze ale morții, nivel de instrucție, sentimente, cuvinte), dar și portrete sau obiecte personale lipsesc, pare că istoria noastră medievală este condamnată să rămână fără biografii feminine. Soluția pe care o propune comunicarea de față este întocmirea de *fișe prosopografice*, în care pot să nu apară acele amănunte pe care sursele refuză să le dea, dar care într-o istorie individuală ar fi indispensabile. Este oferit și modelul unei asemenea fișe (exemplificat cu două cazuri concrete: doamna Maria Asanina Paleologhina și jupâneasa Maria, fiica lui Ionașco Stroici), având următoarea structură: **a.** originea geografică; **b.** familia; **c.** mențiunile din documente; **d.** mențiunile ca martor la un act; **e.** mențiunile ca beneficiar al unui act; **f.** mențiunile în surse narative; **g.** mențiunile în surse epigrafice; **h.** mențiunile în alte surse; **i.** portretele; **j.** data și locul morții; **k.** mormântul; **l.** bibliografia. În final, sunt formulate observații de ordin metodologic pentru eventuale cercetări viitoare.

Sâmbătă, 12 mai, dimineață

Sala mare

Attila István SZEKERES

Revista „Genealógiai Füzetek”

Revista „Genealógiai Füzetek” (Caiete de genealogie) a apărut la Cluj, între anii 1903 și 1914. A fost fondată de genealogistul Csíkszentmihályi Sándor Imre, care l-a cooptat drept coredactor pe genealogistul Kadicsfalvi Török Pál. În urma îmbolnăvirii acestuia din urmă, în locul său a venit heraldistul Keöpeczi Sebestyén József (autorul de mai târziu al stemei României Mari, din 1921). Revista a apărut lunar, începând din ianuarie 1903, iar în 1908 a devenit bilunară. Din 1911, a rămas un singur redactor, proprietarul însuși. După toate probabilitățile, s-a renunțat și la calitatea de redactor a lui Sebestyén din cauza dificultăților financiare; dar heraldistul a rămas colaborator și ilustrator al revistei până la încetarea apariției. Revista a publicat în primul rând studii de genealogie, arbori genealogici, dar și studii de heraldică. A fost excelent ilustrată de artistul heraldist Keöpeczi Sebestyén József, aici apărând aproximativ o sută de desene heraldice ale sale. S-au publicat și documente inedite, textul și stemele mai multor diplome de înnoobilare, conșcripții militare, testamente. Revista a fost apreciată de istoricii contemporani, iar lucrările publicate constituie și astăzi izvoare prețioase pentru genealogiști și heraldiști.

Sâmbătă, 12 mai, după-amiază

Sala mică

Attila István SZEKERES

Muzeul colecționar de steme

Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat (județul Covasna) este o unitate exterioară a Muzeului Național Secuiesc din Sf. Gheorghe. Fondatorul lui este învățătorul Haszmann Pál (1902–1977), care de mic copil a fost pasionat de colecționarea diferitelor „vechituri” și a obiectelor de artă populară. Și-a împlinit visul: într-un conac naționalizat (fost al lui Damokos Gyula), a organizat un muzeu (1973), căruia i-a dăruit – împreună cu soția sa, Cseh Ida – colecția de aproximativ 8000 de obiecte. Acest muzeu etnografic în aer liber prezintă patrimoniul de arhitectură populară din județul Covasna, inclusiv stâlpi funerari de piatră și din lemn sculptat. Nu lipsesc produse ale meșteșugurilor populare tradiționale, obiecte de artă populară și mărturii ale istoriei locale. În

colecțiile muzeului se află multe steme, expuse în conac. Majoritatea sunt pictate, dar există și unele confecționate din tablă de cupru. Printre aceste steme, se găsesc mai multe ale celei mai renumite familii din Cernat, familia Damokos (vechii stăpâni ai conacului) și ale celui mai renumit fiu al comunei, scriitorul, istoricul literar, preotul reformat Bod Péter, născut acum 300 de ani. Este expusă și o lucrare a lui Keöpeczi Sebestyén József, precum și blazonul familiei Gyárfás de Léczfalva. Comunicarea prezintă toate stemele aflate în colecția muzeului.

*Sâmbătă, 12 mai, după-amiază
Sala mică*

Silviu TABAC

De ce nu expiră valabilitatea unei steme

Însăși nașterea fenomenului heraldic determină caracterul emblematic stabil, ereditatea însemnelor și continuitatea infinită, în timp, a stemelor ca piloni indispensabili ai științei și artei heraldice. Orice stemă, odată creată, este înregistrată în toate evidențele ei fizice și ideale, primind un loc unic și permanent, de care se ține seama în toate clasificările ulterioare. Noua stemă, deși la prima vedere pare o „piatră heraldică” oarecare, are un caracter dublu, de piatră de temelie și de piatră unghiulară, pornind de la care se țese (se zidește) un întreg sistem organic; ea nu poate fi scoasă din zid *nici măcar pentru a fi înlocuită*, întrucât aceasta ar dărâma zidul întreg. Indiferent dacă indică o comunitate familială, corporativă sau teritorială, stema „lucrează” la nivel psihologic, astfel încât orice atentat la ea înseamnă un atentat la psihicul purtătorului (individual sau colectiv). Modificările și schimbările de steme au fost, totuși, posibile dintotdeauna, ele fiind provocate de fenomene majore, cu caracter excepțional, din viața purtătorului sau de anumite tradiții sau cutume care trebuiau respectate. Acestea se pot realiza prin augmentarea stemei, aplicarea brizurilor sau a mărcilor de cadență, abandonarea în favoarea altei steme (din rațiuni genealogice, funciare, succesoriale, politice, strategice etc.) sau prin „descărcarea” impusă de suveran pentru încălcarea datoriei, crime sau fapte rele. Dintre toate aceste căi, singura onorabilă este prima, celelalte implicând știrbirea sau chiar ștergerea identității.

*Sâmbătă, 12 mai, după-amiază
Sala mare*

Silviu TABAC

Familia Codreanu și stema ei în Imperiul Rus

Conform tradiției, Codrenii din Imperiul Rus sunt urmașii emigrantului „din Valahia” Simion Codreanu, în proprietate cu moșii în 1718 în județul Kursk. Stema a fost solicitată de familie și definitivată conceptual în Secția de Heraldică în anul 1870, dar înalta confirmare a venit abia la 23 mai 1882 și ea a fost inclusă (cu numărul 129) în Armorialul general al familiilor nobile din Imperiul Rus, în volumul XII, care încă nu a fost publicat. În epoca modernă, două familii nobile, cu numele Codreanu și Bosie-Codreanu, și-au dus traiul și au activat pe tărâmul public și în gubernia Basarabia.

*Joi, 10 mai, dimineață
Sala mare*

Tudor-Radu TIRON

Cu privire la originile „ungurene” ale pisarului Mihăilă Bora (c. 1546–1558), ascendentul Tironeștilor

La 1746, o pricină răzeșească îi aducea la judecata domnească pe vornicul de poartă Neculai Tiron din Bârzești, pe unchiul său, Lazor, feciorul lui Nicoară din Suhuleț, precum și pe un anume Andrei Jepiu, care veneau cu pâră asupra neamului Handoca pentru o parte de moșie în hotarul satului Borăști pe Vilna (toate satele menționate făceau parte din vechiul ținut al Vasluiului). Reclamantii se prevalează, cu acest prilej, de uricul acordat „moșului” lor, pisarul Mihăilă Bora, la 6 aprilie 1558 (vor pierde procesul, între altele pentru că documentul se referea la un sat omonim, aflat mai la sud). Descendența lui Neculai Tiron din Mihăilă Bora este atestată și de alte surse; din verigile intermediare, sunt cunoscuți Hiraton din Borăști (pe apa Vilnei), amintit la 1596–1597, al cărui fiu, Tiron din Șchei, a dat numele familiei. Prin vânzări, schimburi de ocine și căsătorii, descendenții acestui Tiron s-au împrăștiat prin satele vasluiene, rezultând ramuri mai mult sau mai puțin înstărite. Amintirea neamului Bora nu a dispărut: la 1760, unul dintre „bătrânii” satului Suhuleț purta încă numele *Borăscul*. După Gh. Ghibănescu, pisarul Mihăilă Bora ar fi fost nepotul lui Șandru Bora (părcălab al Chilieii în 1479) și strănepot al judeului Bora de pe Bârlad, personaj greu de încadrat în timp. Numelui *Bora* i se pot atribui mai multe origini geografice, dintre care cea ardeleană sau maramureșeană pare cea mai plauzibilă.

Joi, 10 mai, dimineață
Sala mare

Kinga S. TŪDŐS, Violeta BARBU, Teréz OBORNI

**Titluri de înobilare cu blazon obținute de secui în secolele XVI–XVII
ca oameni de cultură și litere**

Unii reprezentanți ai micii nobilimi secuiești (*primipili*), care s-au distins nu numai datorită meritelor ostășești, ci și prin slujirea cărturărească sau de altă natură, au primit, din partea principilor Transilvaniei, scrisori de înobilare cu blazon. În cazul cărturarilor, este vorba de slujbași notariali (*litterati*), funcționari eclesiastici, provizori, soli, preoți, predicatori, profesori și învățători. Diplomele – prezentate și într-o expoziție organizată cu acest prilej – provin de la Arhivele Naționale Maghiare din Budapesta și sunt redactate în limba latină. Cele mai numeroase scrisori de înobilare au fost acordate de principele Mihail Apaffy, pe baza unei recomandări a unei persoane din marea nobilime. Blazonul, a cărui mobilă principală este un element heraldic specific (figură umană, personaj mitologic, pană, condei, călămară, pergament etc.), era pictat în cancelaria princiară și era plătit de beneficiar. Diploma conferea respectabilitate și dreptul ca posesorul și urmașii săi să fie numiți cu titlu *Nagyságos uram* (Măria Ta).

Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mică

Radu Ștefan VERGATTI, Cristina-Narcisa VERGATTI

Apostol D. Culea și Basarabia

Apostol D. Culea (născut la 6 august 1882, la Sudiți, județul Ialomița și mort la 7 martie 1949, la București), a fost o figură marcantă a intelectualității românești interbelice. Format prin contactul direct cu N. Iorga, C. Rădulescu-Motru, A. C. Cuza ș.a., din tinerețe a vădit un interes deosebit pentru constituirea României Mari. A arătat-o prin scrierile sale și prin crearea unui curent de opinie între institutorii și învățătorii din care provenea el însuși. În anii 1917–1918, a făcut parte din grupul intelectualilor români care au străbătut Basarabia în căruță, militând pentru unire. Între anii 1918 și 1922, a fost adjunctul lui Ștefan Ciobanu, devenind directorul Direcției Propagandei și fondator al Ligii Culturale din Basarabia. A lucrat pentru înființarea de așezăminte culturale românești pe întreg teritoriul Basarabiei. Prin intermediul acestora, ca și al festivalurilor sătești și al școlilor de vară, a întărit spiritul românesc în Basarabia. Rezultatele acestor eforturi au fost distruse la 28 iunie 1940.

Joi, 10 mai, după-amiază
Sala mare

Petronel ZAHARIUC

**De la sigilografie la prosopografie și genealogie.
Pecetea hatmanului Miron Barnovschi**

O amprentă sigilară, nevalorificată până acum, oferă posibilitatea de a încerca să se lămurească unele neclarități din biografia lui Miron Barnovschi, personaj cunoscut și unul dintre domnii importanți ai Moldovei secolului al XVII-lea, adevărat patron al unei epoci culturale care a premers-o pe aceea a lui Vasile vodă Lupu. Această pecete permite reluarea discuției cu privire la ascendența sa, confirmând unele ipoteze mai vechi. Este un caz fericit în care o mărturie vizuală, de natură sigilografică, își vedește capacitatea de a contribui la rezolvarea unei enigme genealogice, contribuind astfel la întregirea „fișei prosopografice” a unui personaj istoric. Este drept, însă, că metoda se poate dovedi rodnică doar în condițiile în care amprenta sigilară a ajuns până la noi în bună stare, astfel încât să poată fi descifrată și interpretată.

Vineri, 11 mai, dimineață
Sala mică

Petronel ZAHARIUC

**Câteva date despre istoria unor familii boierești
desprinse dintr-o condică de documente (secolele XVI–XIX)**

La începutul secolului al XIX-lea, toate familiile boierești și-au adunat în condici documentele vechi ale moșiilor lor, pentru a fi la îndemână în numeroasele judecăți și pentru a constitui suportul cererilor de ranguri și

scutiri. Așa a fost cazul și cu familia Vârnav, care și-a tradus și copiat documentele de stăpânire a moșiei Secuieni (Roman), pe temeiul cărora se poate alcătui o schiță genealogică a acestui neam boieresc, de la începutul secolului al XVII-lea până la începutul secolului al XIX-lea. În aceeași condiție au fost cuprinse și o serie de documentele unor moșii din Basarabia (Holohoreni, Horbinești), care pot contribui la lămurirea unor încrengături genealogice încă tulburi.

*Joi, 10 mai, după-amiază
Sala mare*

Netu ZUGRAVU

Pentru o prosopografie creștină a Dunării de Jos (secolele III–VII)

Din marele proiect *Prosopographie chrétienne du Bas-Empire*, inițiat de Henri-Irénée Marrou și Jean-Rémy Palanque, au apărut volumele *Prosopographie de l'Afrique chrétienne (303–533)* (ed. A. Mandouze, Paris, 1982), *Prosopographie de l'Italie chrétienne (313–604)* (două volume, ed. Ch. Pietri și L. Pietri, Roma, 1999–2000) și *Prosopographie du diocèse d'Asie (325–641)* (S. Destephen, Paris, 2008). Realizarea unui *corpus* onomastic al creștinilor din regiunea Dunării de Jos s-ar înscrie firesc în seria menționată. Comunicarea prezintă principalele aspecte de natură metodologică, teritorială, cronologică, informativă și interpretativă avute în vedere pentru întocmirea repertoriului prosopografic al regiunii amintite și a cărei finalitate va răspunde întocmai aceleia formulate încă din 1973 de André Mandouze: „Notre *Prosopographie chrétienne* [...] n'est évidemment pas un livre à lire, mais un ouvrage à consulter – à consulter chaque fois qu'on veut se documenter sur un personnage chrétien”.

Sunt cuprinse în această broșură rezumatele care au parvenit Comitetului de Organizare până la data de 1 mai 2012.